Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

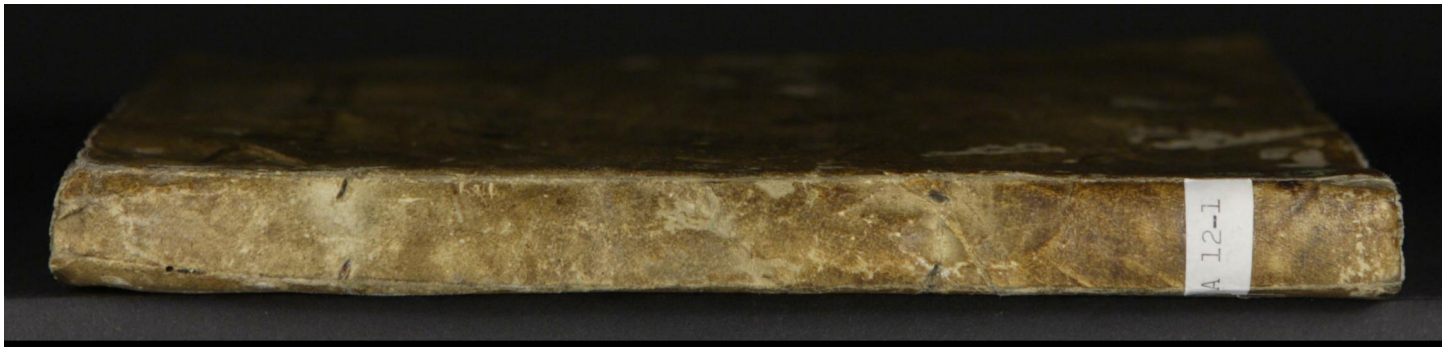

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

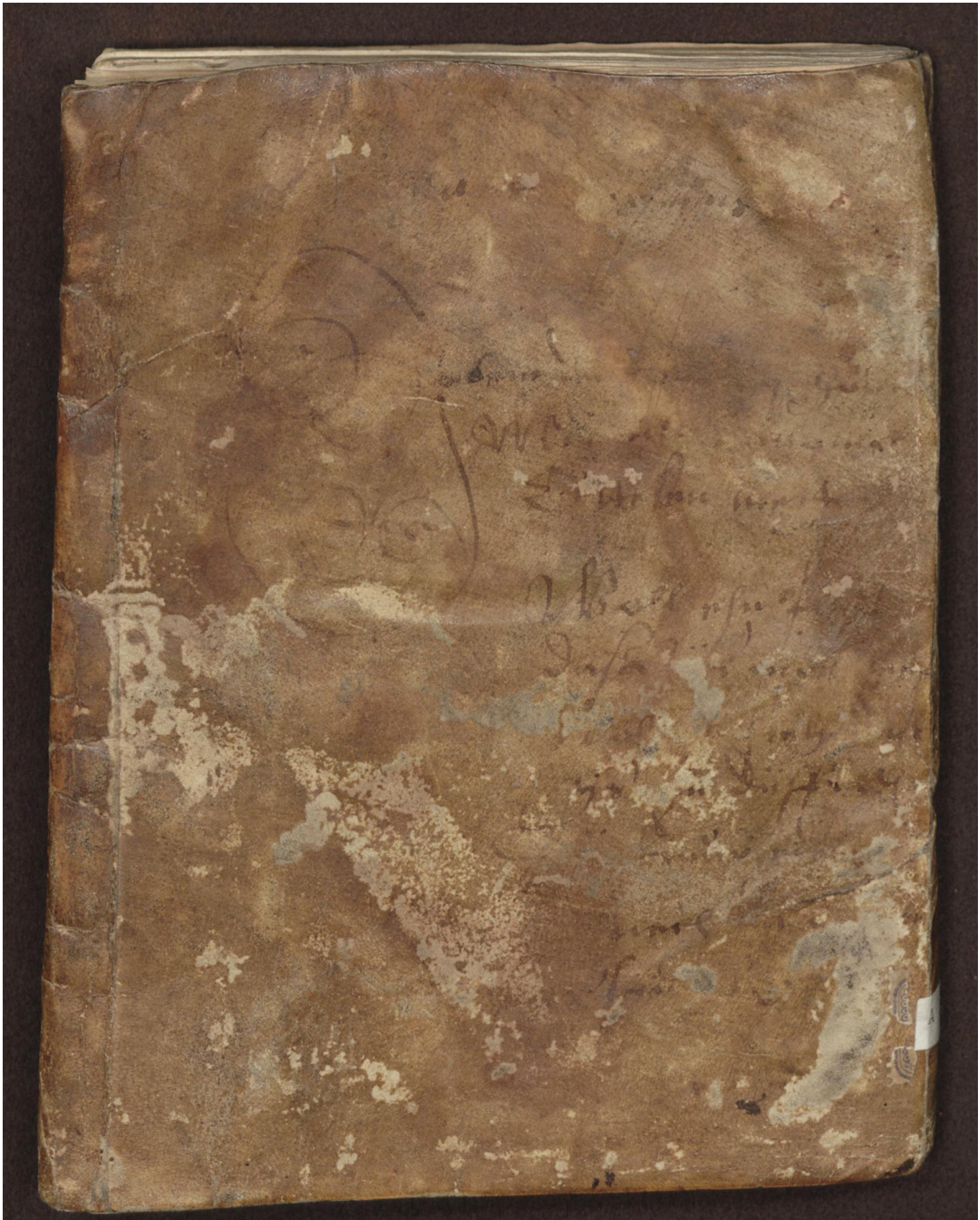

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Suor til then falſke oc vchriſtelige vnderuiſning ſom lector Powell ſcreff til Raadet y Københaffn Om thē Papiſtiſke Meſſe.

ved

Hanſſ Thauſøn

S. Powell Ko. xvj.

Jeg formaner ed̄ kiære brødre/ att i haffue act paa thm̄/ ſom mz indføre wenighedt oc anſtødt hoſſ thñ lærdom/ſō y haffue nu lærd/oc viger fra them̄/ Thy ſaadanne tiæne icke then herre Jeſu Chriſto/ Men theres egen bug/oc mz ſmigrende tale oc hellige ordt bedraghe the enfoldige menſkers hiærter.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Till Kæseren

Kiere christelige Kæsere. then bog som Doc-
tor powel haffuer nw ladt nyligen vdgoit
om messen. ther haffuer ieg suared hannom
til. liige ett halfft aar siden/men att samme
suar er icke vdkommet aff prenterliidt. ther haffue
været atskillige forhindringe til/oc effter thi att tiid-
den er nu kaart/tha lader ieg allene vdgaa thē
anden part vdaff min bog/som lyder besy-
derlige paa messen/oc forholder then
første/indtill prenteren haffuer
bedre tiidt/saa vill ieg tog
och saa lade thē mett
thz første vdgaa/
vnder thess
være Gud mett
tig/Aff Kyøpenhaffn
løffuerdagē effter
Helligetre-
foldigheds
søndag
mdxxxj

Then anden Dell

Swar till thett Første Capittel

Om Messen maa kallis ett offer/och y huad menning hun maa kaldis offer

Eg forundrer inthz ther paa Lee tor Powel.att thu esth thine leynī gis mend saa thro.och paagriber oss aller først vdj thine artickel.soz thm̄ liigger mest magt vppaa/thj thet kunde vare til fare.att ess stoz part aff hine messepresterj motthe aff sodanne tiidende(som høris aff wor predicken)begynde att bare misloffue tilmesses helligbed/saa att thine Cannicker schulle omseyer icke saa dagh legninge til therr sticktede thiēneste/oc rē. ten motte ther mett formindskis.baade for thm̄m oc tig Saa hielp fast til att fuldkōme schrifften loiere. xviij.oc storeck thm̄ y therr ondschab/att modett fall der icke paa thm̄/att ingē aff thm̄ vēder seg om fra sin ondschab.mē føer thm̄ ind y blindhedsēs affgrūd indtil the mz tig bliffue sō Sodoma oc Gomorra.i. thess.ij.att the maa alltid forfylde therr syder/saa len ge gōz vrede kōmer til fulde baade offuer thm̄ oc tig amē/om i ville icke andledt haffuet

Men sandelig thet giffuer meg alsom først vnder att thu vilt orsage oc forklare thēnom/ther som the ere aldelt vorsagelige.oc ingelūde staa til att forkla re/thu vilt gøre thm̄ reeye.ther sō all vdff kēder thm̄ skidne.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Siger thu att the haffue icke giort Messen til ett nytt offer for leffuēdę oc døde til syndtz forladelse? O Gud giffue thz saa wore/at the vore vskyldige then vdi/huor gierne vilde ieg haffue liugett thenn paa ehuor stor skam ieg skulle haffue ther aff/Men thess wær thz er altomegett sant/Oc thess støre skam haffuer thu ther aff/att tw saa skammelige løyther oss/ y een obenbare sag/ Kiære dannemand sig meg dog huæden thz almindelige ordt er kōmett? Att for huer Messe ther sigł/skal løses een stæl aff skierfild/oc en eblandt the leffuende kommer fra fordømmelsēs statt til salighed/Icke haffue kerlinger først dictedet/ alt er thet kommed fra paffuens predickere oc aff screffne bøger i paffuens rige. The som nu haffue screffuitt oc predickitt thz/ monne the icke holde messen for ett offer? Oc saadan een godt gerning som kūne afflætte synden? Kiære huad mōne the haffue meent mz the opstōdende Messer liffs messer ꝛcł Oc end hyne pugepōdickere ther haffue saa megett sagt om the stæle som skulde haffue obenbaret seg oc begerid saa mange Messer/tha kunde the bliffue løsde vdaff pinen/ Giorde the icke Messen til eñ synde bod? Ja danemandt ia/giør tu ontt inde thz røber seg vell sielff/ thz er alt saa witterligt thz staar icke til att skiule eller orsage.

¶Ther som thu oc wille sige att thz er skeedt vden paffuens oc platernes vidtskab oc sambtycke/ tha haffuer thz oc ey beller nogen beskandt/ Thy thē store wendelige rente oc riigdom/som the haffue indtaget for Messen/ oc end nu daglige tage om hun bydes thm/ then røber theris mening oc giffuer tilkende huor fore the holde messen/ huor ledis kunde the ellers mz saa tryg een samuittighedt saa haffue taggett oc annammedt folkes eyedom/ vden the meente att

te att giøre thm̃ fylliſt ther fore mz ſaadanne meſſer
Icke haffde the heller ſundett nogen ſaa taabeligh
eller gātelig/att the haffde ſaa gaatt til oc antuordz
fit gotz til frēmede mendtz hender for ſaadanne meſ-
ſer/ mz myndre end the haffde tilforn væred ſaa vn
deruiſte/att the ſkulle haffuit hielp ther aff hooſſ gd
Baade y leffne oc døde. Thu mz thyne luge maa ſi
ge huad y ville/ſō y oc vel gøre/att folk haffue ſtic
tett ſaadāne meſſer for een Gudtz tieneſte/ Gudt til
loff/ oc icke for nogen theris egen nytte til liff och
ſtal/Thz maa thu ſige en anden/ Jeg vedt beder Ja
forfaring lærer meg andett/Siden Euangeliū er ble
ffuit pdickidt heer oc anden ſtædtz/oc Gudtz naade
oc ſalighedt loffuis Chriſtit folk for Chriſti werſkyl
oc fortiēneſte/om the ville ellers ſette faſt tro oc lid
ther til/vden all egē werſkyld oc fortienneſte/Tha æ-
re the bleffne ſaa wuillige til gode gerninger/luge ſō
thm̃ ey burde att giøre got/Oc thet er forthi thz ſi-
gis thennom att the ſkulle giøre got Gd til loff och
inthz begere ther fore/Ja thet er viiſt icke fordi thz
ſigis thm̃ ey nog/ wy baade locke oc truge oc kūde
icke endog komme ther langt mz/ att mandt wilde
giøre Gudt loff medt the ſande loſlige gode gerniger
Som wy klarligen beuiiſe aff ſcrifften/att hand haf-
fuer ſelffuer budett/ oc hām̃ er velbehagelige/Huar
ledz ſkulle the tha haffue ladet ſeg beſuige/ Oc giff
uett ſaa ſtor rente til att holde ſaadanne Meſſer/vdē
the haffde ventt ſeg nogett ther aff/ oc the haffde
væridt andledz lærde att tiene ſeg ſaligbz ther mz.
¶ Thz giffuer meg ſtort vnder at tu her vdi vilt or-
ſage paffuen/ helſt fordi hand orſager ſeg icke ſelff
Iſten obenbare kaller meſſen ſelff ett offer/ De celeb.
Miſſar. Ca. Perniciosus/ Ja ſaadantt ett offer huil
kidt hand biuder att giøre for the affdøde/ibidē Ca

Cum creatura De viij.q.ij.cap.Anime desuctorū sø
ger Gregorius.att the affdøde mēniskis siæle kunde
løsis oc fries for the offringe som presterne gøre for
thēm See kiere.Q.powel/esth thu saa saare vldigh
y thēne sag/att thu icke vilt eller kandt forstaa thesse
ord Tha forstaa wy thēm tog.gud haffue looff/att
thet er paffuens mening effter ordens lydelse.at thēn
messe som sigis for the døde/schal være en god ger.
ning oc ett teckeligt offer/som offris oc sendis op y
himmelin til gud/hwilcket han schall annamme for en
vederleg oc betalning for hwess samme siele ere gudt
schyldige/oc lade thēnoz saa ther mett vdaff sitt fēg
sil.kere er thet ett nytt offer andet end thet sō Chris.
tus sielluff offrede eller ey? tha kom igen oc sig meg
thet.

¶Oc hwad wil ieg lede efther ild y asken men hus.
set brender.haffue wi ey then ryggeløsse canon weed
haanden/som kaller messen ett offer? Oc saadant ett
offer som schal kunde afflette synden Staar ther ey
saa først y Te igitur? att messepresten beder gud ved
Jesum Christum/att han wil velsigne the gaffwer
som han ther haffuer for seg/the skencke oc the vbe.
smittede hellige offer/oc lade thēm være seg tacknem.
melige/hwilke han saa offrer for then menige christē
kircke Oc straxs ther effter siger han/att han offrer
thet loffuis offer for alle thennom som staa ther om
kring.oc alle theris.til theris siels forløssnig.paa thz
haab att the maa worde salige oc sunde

¶Hwad esthu barn? eller oc wilthu gamble mūck gø
re oss alle til børn? Tall icke ther paffuen.cardinaler.
Bisper. presster oc muncke.oc thw sellff mett alle the
thēne messe sige/oc kalle hende ett losligt offer for
folcket.som well thien til sielss forløssning/paa hwilkz
the well waa haabis att bliffue salige oc sunde Ther

som

som thz icke end nu er bleffuet thet sande sacrãmẽte/
huilkz Christus hagde indstiftet/seg til een amindelse
efftther sin død/paa huilket mand skulle betencke thz
offer sõ han offrede for alle wore syder/meghz midle
kund thet tha wære ett offer for sãme syder Oc ther
sõ thenne vchristelige canon haffde icke mere saadãt
tha motte thu end begyde att forfeyret met thz beste
sõ tha tørst dog ligeuel gøre/forthi thu veedst wel at
wort raad(som thu nu wnderuiser) siger icke messe
eller leess tidt canonem offuer.

¶ Saa er thz nu kortelig beuiist/baade mz schrif-
fuelse oc skiel/att messen haffuer wæret holdet oc ac-
ted for ett nytt offer/oc een ny sydebod/sõ schal kun-
de offris for leffuendis oc døde Oc haffue icke then
he lige kirckis rette forstãdere wæret høffuetzmẽdt
ther fore/tha haffuer dieffuelen heluedt første oc for-
stãdere giordt thz/formiddelst gerige oc høffmodige
paffuer oc papister/paa thz att Jesu Christi rene oc
dyrebar blod motte trædt vnd fødder/oc thz hellighe
euãgelium motte skiudt vnder bẽcken Oc thz sãme
sitt paafød vilde han nu gerne styrcke formiddelst
teg oc thine lige Ther fore haff fielst liuget sõ thw
kãdt bløyelige være beskẽdt/att thu siger thz att væ-
re vor obẽbare løgn oc skalckhz/dict oc paafød mẽ
y ret sãdhz er ieg rett glad ther ved aff mitt hierte/
at ieg haffuer hørt thz ord aff teg/at thu siger (om
th n mening er end anderledt)att messen er inthz nyt
offer eller syndebod/thet er thine prester och muncke
(hues patrone thu acter att være mett thsse thin scri-
ffuelse)aller mest vnder øgne Och end dog thu thien
thsm y thsse sag/tha thien thu thsm dog wtrolig oc
fortien ilde aff thsm thz thu foer ther fore

¶ Saa taar ieg icke nu ved(gd hafue lof)at vmage
mig mz nogẽ beuisnig.at messẽ er icke ett nytt offer
eller syndebod

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Efftherthi Att Lector powel staar thet selffwer til
emodt paffuen oc alle papistiske Messe presther O y
Messepresther høør L. powels dom offuer eds messe
hand fordømer alle the messer som sigis for nogett
offer til synde bodt/Enthen lader nu alle eds messer
bliffue fordømde/eller lærer andledt Att sige messe oc
mz andē menig/thi i ere falne vnd L. pouels dom.
¶ Dog beuiser L. powel seg mesterlig at kūne dra
ge oc skiude skødett/effter sō bleest oc bylie siger til/
hā skicker seg stolt sō en øglere oc som hanss dāske ta-
le lyder) en skreimptere pleger oc bør attgiøre/loand
huercken vil synness att tiene Baal til fulde/oc icke
heller kād hād tiene Gd sō ham burde/hā gør dog sit
folk saa meget til vilie/at hā kaller messē ett offer/bo
de emodt Christi ordt oc indsett/oc hand lader saare
ilde medt oss fattige mēd/Fordi vi ville thz icke saa
forstaa oc tro/vden all Christelig oc skellig beuisnig/
¶ O titt papistiske creat huo haffuer giffuit teg thē
dristighz att tu torst saa rundelige raade offuer Gud/
oc Gudtz dyre Guddommelige gerninger / Oc kalle
them wedt andet naffn/ end Gudt haffuer selff giff-
uit them/besyderlige saadāne sō betegne een forvād-
ling y theris artt oc medgiffne nature/ Then retfer-
dige Adam hand gaff icke end thē myste fogel naffn
ther fluger y vaderitdt/før end Gudt gaff hannom
orloff oc befalning ther til/Vdy dierffuer thu teg tha
til att giffue Messen andet naffn end som Christus
haffuer selff giffuit henne/Oc medt samme naffn for
vandler oc forkrencker thu messenss retthe brugh oc
medgiffne artt oc embede end dog thu vilt icke syn-
ness thet att giøre.
¶ Thet er yo fast oc wrygdeligt/att Gudt haffuer
altid indskicked sine Sacramēter hooss sitt hellige ord
til att bestyrcke oc stadfeste menniskene y troen paa

samme

ſamme gudtz ordt/att menniſkene motte haffue een dierff hed oc ottiſtelſe aff ſodanne wduortis tagen/ att forlade ſeg theſſ ydermere paa thz ſom gud haf uer loffuett oc tilſagt Saa att mand ſkulde brughe thim til fielſſ nøtte oc troens forbedring/oc icke till noget offer ſom ſkulde offris gud Saa gaff gd Ada oc Eeua ſkindkiortler/icke paa thz/att the ſkullde tuffue eller faa hãm thim igen/men bruge thim till een amindelſe/att alle brøde ſkulle nu være tillgiffne oc att gud ſkulle viſſelige wille holde thim thz løffte ſom han hagde tilſagt thim om thi tilkomende frel ſere

¶ Liige thz ſãme forſtaa wy oc om Noahes regne buge Abrahams omſkiærelſe Gedeons fat/ met alle andre ſaadanne tagn ſom gud gaff atſkillige y thet gamlbe teſtamente ſitt atſkillige folck/for een wiſſ betegning oc ſand auiiſſning/til then naade oc hielp han hagde thim tilſagt met ſitt viſſe oc ſande ord

¶ I ſãme naade haffuer oc ſaa gud y thz ny teſta mente/formiddelſſ wor herre Jeſum Chriſtum neſt doben/indſtickett thette hellige høffuerdige ſacramẽte Jeſu Chriſti hellige legomme oc blod/vnder brød oc win/til ett ſandt pandt oc wiſſ gudtz penning/ att vy maa tryggelige forlade oſſ ther paa/att chriſ ti blod ſkal afftoo vor ſynd/oc haffue ther mett een ſynlig hukommelſe oc amindelſe/till att betencke oc idelige betracktte/att Chriſtus haffuer ther fore told død/paa thz wy motte vorde ſynden quitt/ſaa ſom iſraels folk baare trefflet i therſ klæd/oc ſcrefne bog ſtaffue for therſ anſigte/paa thz the ſculle icke for gløme gudz bud Saa ſø iødene haffde nu y thz gam le teſtamente/met huilcket gud hagde beſkedet thim thz Canaaniſke land for een timelig welgerning/om

skærelsen til eet trygt tægn/oc idelig paamindelse paa gudz ord Saa haffuer oc Christ vorfrelsere bebrefuet oss y sin endelige affsked/eet nytt testamente/ soz lyder om een aandelig welgerning/som er alle synds forladelse/oc euig sielss saligbz/oc thz samme beskedne breeff/oc bebreffuede gotz haffuer han besægledoc stadfest/mett thette sitt eget legöme oc blod y sacramentet/saa att thenne messe som wy nu tale om er icke andett end thisse ord/som lyde om thz Christi testamente mett thz tilhengende sacramente Och ther holde wy thz fore/vden thu kandt met Christi egne ord beuise andet/them wille wy gerne høre

¶ Saa skriffuer. S. Pouel effter euangelisterne om thne sag/om then same natt thne herre Jesus bleff paagreben/tha tog han brød/tackede gud/han brødet oc sagde/tager hæden oc ader/thette er mitt legöme som brydes for edher/thz giører y min hukommelse Tesligeste tog han oc kalcken ther nattuoren vor giort/oc sagde/ thne kalck er eet nytt testamente y mitt blod/thz gører saa offte som y dricken y min hukommelse(eller meg til een amindelse)Ther fore szaa tidt som y ade thette brød oc dricke thenne kalck/ tha forkynder herrens død indtil han kommer

¶ See kære. Q. Pouel ther staar eoch een klar forstandelig text/thu tørst oc icke weed att sige/att hun er saa hul oc dyb/ att kirckens forstandere/ maa her til oc gøre glose offuer hende Christ tal eoch icke et eneste ord enthen lønlige elles obenbare om noget offer/icke giffuer han helder noger orsage/enthen liden eller stoor/att mand kand mett noget skell giøre her eet offer aff Men han siger twenne gange/att wy skulle gøre hem thet til een amindelse See kiere. Q

Pouell

Pouel/een amindelse oc eñ offring/thñ skil eoch me
get att Ja paa thz att thesse messeoffer/skuldeje och
platt ingen himmel haffue aff hänñ/tha beder han/
att mand skal gøre hannom thz til eeñ amindelse/ic
ke nogen besynderlig tiid eller sted/men altid oc huer
sted/saa tiidt oc saa offte som the wille ede oc dric
ke her aff

Andet exempel haffue wy oc icke helder aff the
hellige apostle y then hellige skrifft/att the anderle
dis giorde end liige saa Men thz.S.Anders skal sjo
haffue taled om eet lam ther han offrede(som thw
siger forsandt)thet kand veel saa være/oc saa kand
thz wære att thz er hannom paadicted/lige som an
det meer Men ehuorledis ther om er/tha holder ieg
tig eoch saa meget att wiide/att ther som noger ar
tickel staar y tuilsmaal eller trette/ häm bør att be
uisis mett wisser gudts witnesbyrd/end thette haf
uer mett sig Men saa reet wanuittig giør thu teg
selff/mett egen selss willie/oc drager saa til sammen
alt thz ther fylde wil/forthi teg brøster sand beuisnig
Som skulle oc kunde gelde noget/paa thz thu eoch
motte oc holle thie kornuter/oc tilhengere y eet falsk
oc forfengeligt haab Naar the see att teg fattz eoch
icke ord oc friimodige tale Men ther som ieg wore
nødt til(som ieg icke er)att anamme the samme ord
for.S.Anders ord/tha tuinge the mig dog icke til/
att holde messen for eet offer Men ieg wil nw icke
forlenge min skriffuelse ther mett/ieg will icke føre
meg selff vnødt noger trette vppaa/ther som iegh
haffuer thet icke behoff/ieg haffuer skrifft att sicthe
met/ther saare gelder her ingen fabeler/eller wiise
historier emodt

Och icke allene y apostelerss tiidt bleeff mes
sen saa holden / mett eeñ reen meningh efftter

Christi indsett/men oc lang tiid siden hoss theels eff terleffuere sine apostelisse mendt oc hellige Bisper saa att the holde messen gæsse ensoldelige/thz alder noeste the kunde efterfølge christi exempel

Men.S. Jacob som wor een beskicket biscop y Jerusalem/han lagde wppaa att mand skulle læse pater noster/før end mæd leste Christi ord om testamtet/oc ther mett skulde thet være giort/som Gregorius selff bar wittne om/oc klarlig beskreffuett staar in Chronicis mundi/saa bleff thz oc huldet fuld nær y hundrede aar/indtill mand skreff gudtz aar cxiij/ tha lagde Aleyander thn første til Qui pridie quam pateretur Deed y aar ther effter/paalagde Sixtus then første att siunge Sanctus Atter y aar ther effter lagde Thelesphorus paa/att mand skulle siunge Gloria in excelsis deo/et in terra pax/hominibus bona voluntas/lige saa møget som thz staar y scriffter. Qu.ij.oc att euangelium skulle læsis szom nu skeer Deed.cc.aar ther effter/ther mand skreff gudtz aar.cccxxxiij Tha paalagde Marcus att mand sculle siunge Credo effter euangelium/paa thz thn store ketteri / motte nedtryckis soz Arrius hagde wpførd

See saa enfoldelige holdis thette messe embede baade før oc siden meer end.cccc.aar.efftber Christi opfarelse/effter hanss egen indskick/met sodanne rette gudelige lessninge oc lofsange/vddragne aff skrifften/ther solck kunde faa gudelighz aff Saa at mæd wiste inthet aff noget offer att sige y messen Men Christne menneske hørde oc brugde hende/til at wpuecke gudelighed oc støreke throen y seg Men siden ther mand skreff gudz aar.ccccxliij.kom Leo then første oc dictede eet stycke aff canon/oc kallede hende eet helligt offer/oc eet wbesmittet hostia dart at

.Xl.aar

nar ther effther kom Gelasius met sitt.te igitur/och
een stoor part aff then ganske canon Gregorius thñ
tredie lagde oc sitt ther til/ther mad skreff gudz aar
dcc.xxviij.som allt thette klarligē staar skreffuett in
Chronicis mundi/oc fasciculo tempor theriff egne
bøger/oc alt sidē haffue the tembret oc bøgt paa hē
de/then ene effter then anden/indtil the finge giortt
hende til liige/sligt eet offer som the ville haffue hen
de/att the mett hende motte fiske til seg godz oc go
de dage/oc all verdsens ære/som o c saa er skeet/mē
aff sodan een vforsumstig metferd/som hendis opfø
ninge haffue hafft mett hende/er hun bleffuen saa il
de faren/att hun skall nøye staa til att hielpe/ehuor
hun haffuer mange læger/hendis gamble stuge will
allt worde hende thñ wisse død

¶Saa weer thu oc saa nu flittig til att hielpe thē
ne thin arme stuge messe Kære. Q. pouel reed tigh
paa wther oc spidserii/drick oc smørelse/giff hende
een purgatz om hun haffuer ont y sin bug/lad skue
hendis wand/hun tør wære forgiffuen/besee hendz
median/oc føl hindes puls ꝛc

¶A Kære. Q. pouell leeg icke thin hierne for saare
y blød/oc tag teg icke altho stort forgeffuis arbeide
til/paa thenne messe Att thu wille fast arbeide ther
paa/att hun skal wære eet offer/thz bliffuer tig visl
forgeffuis Thz eneste ord Christus siger/ther han
kalld hēde eñ hukōmelse oc amīdelse/thz bliffu visseligē
hendis død/twill ther inthet paa Oc thu indlegger
merckelig stoor skam hooff forstādige folck ther mz
att thu sicter saa alluorlige paa saa merckelig eñ ar-
tickel/oc icke eñ finde kræffuer then hellige skrifft til
witnesbyrd /paa the mange ord/soz thu saa hadske-
ligen vdspiir emod klar oc obenbare skrifft Vdoñ al-
eneste Melchizedechs offer/huilket thu siger at wære

 eñ figur

ſignelig beteegnelſe til thette ſacramentelig offer/aff ſtoor groff wforſtand oc wforfarenhed/ſom teg ſcall wel wiiſe teg/thet førſte thu kommer igen ther met ſaa att thu ſkalt fornømme/att ieg veed noget meer end ieg haffuer ſuet aff Luthers bøger/oc ther ſom thet oc ſaa wore ſom thu ſiger/tha kand thu dog in thett beviiſe ther met/effter. S. Auguſtini ord oc tilſkandelſe/figura nihil probat Ja ſkrifften er icke god att faa/til att befeſte mēniſkelige tancke oc paafød mett/helſt the ſom ere wgudelige/forthi ſandhed wil icke gerne wære løgnens patron/woen thet bliffwer hende til bugbid

TAtt thu oc ville gerne behielpe teg mz the bønner ſom gøris y meſſen(ſom thu ſøger oc leder y alle hul oc weye effter hielp/woen ther ſom thu aleneſte ſculle lede)thz hielper tig oc plat inthz Thi ther er ſtort ſkeel oc wnderſked emellom meſſen y ſeg ſelff/oc the bønner ther gøris enthñ ſaare eller bag meſſen/eller thet er maaſkee altſammen eenſſ for tig/ forthi all thē handell ſkeer wnder eet aff preſten/thē ſtund hā ſtaar iſørd oc bekled mz meſſeſerk oc hagel oc lywſſene brende ꝛcl

TMett then maade maa wor pater noſter och ſaa kallis eet offer/oc eñ ſtoor hoob aff dauidz pſalmer met alle gudelige bønner/ſom vy met hiertens begering ſende wp y himmelin/the kallis oc offere y ſcriften pſal.l.oc.cxl. Teſſgeſte oc ſaa takſigelſe.loff oc pꝛſſ ſom vy giffue gud.pſal.xliz Ther aff er thet oc kommet att eenfoldige folck offre theris bønner paa nygen/naar ſom the haffue wbedet/oc thz offer ſtraffer teg icke/gud giiffue oſſ ſin aand ſom oſſ ſaa kunde lære att bede/att wore bønner oc tackſigelſe motte bliffue eet ſandt offer for gud/ſaa beder Chriſtus oſſ oc altid offre/icke aleneſte meſſerpreſter/men oc

alle/mend

alle/mend oc quinde/wnge oc gamble som kende sig att haffue gudz naade oc hielp behoff Nu gøre thisse bønner ingen messe/til messepresterne selff att skyde Efftertbi the kalle sodanne lessning oc sang eeth officium oc icke messe/naar testamentens ord brugt ther icke wdi/oc sacramenter icke vyess Oc saa plei the hine høgtilige prelater(som icke sige almindelige messe)att tage bogen for seg oc bede the bønner som læsis y then dagiss messe /forthi the ere icke bequemme til att sige messe/vore nu bønnerne messen tha motte the oc weel sigis att haffue sagt messe

¶Eller maa weel skee thu vilt att samme bønner met testamentins ord oc sacramentet skulle wære et offer thet ene mett thz andet til sammen/oc icke thz ene for vden thet andet serdelis J huad ieg maa høre/then arme krancke messe maa loffuet att hun bauer foet sodan een patron/huor wilde hun ellers haue bleffuet for thesse haarde oc druffelige Luthe-raner/som nu forstørre all werden

¶Mey kære.L.pouel forblinde oss icke saa aldelis holder thu bond for øgnene oc seer icke oss/vy see liigeuell teg Thu tilstaar mig eoch thette mett mange ord y thin bog/at messen er indskicket aff Jesu christo Nu weel tha skal thu eoch tage messe for the blote ord som Christus talde om thette ny testamente/mett thet hellige sacramente som han indskicked vnder samme ord Thi han giorde ther inthet mere aff thet andett er allesammen siden tillkommet

¶Nw skalltbw eoch enthen bolldbe thesse Jesu Christi ordb mett Sacramentet for een swlld-

for eeñ fuldkommen meſſe/eller oc ſige Chriſti gerning att ware vfuldkommen/louilckett ieg icke for moder aff tig/vden thu gaar altho ſaare fra vidde Eſt thu oc ſaa ſlet offuergiffuen/att thu wilt thz beder tillade/end thu ſkulle findis for eeñ løgnere / thz fører ieg thin egen kirckeloug emodt teg/de cõſecrationiſt.i.ther ſom teſtamentens ord kallis alleneſte meſſen/men andre haffue lagt a't thz andre till(ſiger gloſzen)for eeñ prydelſe oc høygtilighed/huor behagher teg thz. L.pouell

¶Oc huad wilthu ſige/att meſſen tagis for bønner oc alt ſämen naar hun kallis ett offer? Jeg ſkyder meg til meſſen ſelff/tall oc preſten noger tidt om offer/før end att han kommer ad actionem(ſom the ſige)ther han begynder att handle brød oc wiin: begynder han ey tha oc ſaa ſtrax att løffte kalck oc diſck wp mett wiin oc brød/och beder att thet maa vorde gud ett teckeligt offer?

¶Oc huor fore beder thz tha ellers actioneer end tilforne: vdi forthi att meſſepreſten ſkal tha begynde ſin gerning/oc gaa til ſin hederlige offring Ja reeth ſtrax før end han vyer/tha tegner han wiin oc brød mett korſſ oc beder gud/att han vil verdis til att gøre thet offer velſignet/anſkreffuet/mecktigt/ſkelligt/oc teckeligt/att thet maa worde Jeſu Chriſti helligе legöme oc blod Rand mand icke ther høre/huad ther kallis offer y meſſen/tha er thz altho ſtoor grofhed Brød oc wiin kaller han offer/oc ſaa beder hã att thet ſäme offer maa vorde hãm til Criſti legöme oc blod/oc ſiden kaller han thz ſamme atter igen eet offer/oc ſiger ſtrax y the neſte ord/efftter han haffue wytt brød oc wiin/att han offrer gudz maieſtat/aff ſine egne ſkiencke oc gaffuer eet reent offer/ eet helligt offer/oc eet vbeſmittet offer thet euige liffs/helige brød

Wellige brød/oc then euige saligheetz kalck/oc y the
samme ord/betegner han baade thz wiide brød och
wiin/mett kors som han giør ther offuer Icke
tall han ther om nogre bønner eller lessning som hand
less enthen tha/før eller sidden/men met mund oc hød
wiiser han til thz som han haffuer paa alterett for
seg/oc kaller thz eet reent/helligt oc vbesmittet offer
huilket han offrer Gudz hederlige maiestat aff gōz
egne skencke oc gaffuer The samme skiencke oc gaf
uer skulle ina oc saa wære noget/han skal coch m ne
enthen wiin oc brød/som han actede thz att haffue
været tilforne/eller oc Christi legomme oc blod som
han thror thz nu att wære pouel.nu huilket thu trø
ster best att behielpe tig met/tha haffuer thu eet of-
fer ther som thu icke wille haffuet/emodt thin egen
wnderuisning

Saa er nu thenne messe inthz amindeligt offer/sō
thu kaller thz/men eet nytt testamente/som Christ
selff kalder hende/met huilket han beskeder oss alle
synders forladelse/formiddelss sitt dyre blod oc vskyl
dige død Oc vil att vy sculle tage tro vppaa hans
ord/och gerne annamme saadan skiēck oc gaffue/soz
han saa tilbyder oss Oc ther til mett giffuer han oss
sitt helligelegomme oc blod y sacramenthz/icke att
offre men att ade/til eēn paaminde lse oc styrckellsz
vdithroē til same ord Huor wilthu tha kōme ther
til met/at giøre oss eet offer her aff?efterthi Chris
ti ord lyde icke anderledis/end tager/ader oc dricker
saa lyde oc euangelisternis ord Jesus tog brød/wel
signede thz tackede/brød thz oc antuorede thēm thz
Nā tog kalckē takede oc sit thēm haz/saa drucke the
allesāmē ther af Ere ther nogē ord eblādt / sō lyde
paa noget offer eller kūdelide nogē offers merkelse
tha lad ther ieg huer dansk mād dōme paa/sō haffv

att tale eller forstaa dansk maall Euangelisterne siige icke eet sinde/att han vpløfthe thet/ Ja icke end sine øgne/sleet oc reet tog han/oc bad thennom tage/ icke att the sculle offre/men att the sculle ade oc dricke/saa giorde the oc Scal nu tage / antuore/ade oc dricke/mercke saa megh3 som att offre: tha offrede Christus oc saa/ther han mettede the mange folk met liden spiisning Ther staar oc/att han tog/tackede oc antuorede disciplene/tha offrer thu naar tw sidder wed eñ dannemand3 bord/naar han legger for teg oc beder tig ade oc dricke/oc thw giør och saa/ maa wy saa tage offer: tha wille wy saa offer nock

Men huad wil ieg lenge scriffue her om/ieg hagde minde scriffuen behoff/efftther thy Christus tal selff saa klarlige her om/oc kaller thett eeñ bukommelse eller eñ amindelse/thet ene ord holder ieg emodt alle thine vnøttelige oc torteløsse squalder/met thine w forstandelige figurer oc wuiise fabuler/menniskelighe tancker oc thine egne drømme/saa drøm nu friit hen Oc seet tig neder oc scriff græselige/forware tig/(som thu haffuer giort her til)att thu bruger icke scrifft / men skende oc foracte meg mandelig /threw oc lywg mesterlig/saa bliffuer thu affholden aff thine Cänicker Oc saa bliiffuer thin bog eeñ merckelig forgyldt bog/om hun er ellers stoor/Men her sidder ieg oc lider effter/huad thu kãdt vpiage eller giøre her emod Oc byder tig tradz met all thin konst/oc giør thitt beste/thiise sterke kobermuur/(thette giører meg til eñ amindelse)scal tage emod alle thine skwd/skøde thu teg oc til døde

Emodt

Emodt then papistiske messeoffer taler saa S Powel til the Hebreer wdy thet x capittell

Thet eet eneste offer(ther hand offrede seg sielffuer) haffuer wor herre Jesus Christus forhuerffuede alle thennom een fuldkommelig oc euig syndsens forladelse som hellig giøris. thet er reensis oc affthois afftheris synders wreenhed Oc forthi huor saadan een syndsens forladelse er/ther kand aldelis mthz andett offer staa igien for synder

TO. P. powel oc alle papister tilhobe saffnede mertig/huad suarer thu her til?

TEnthen neether thesse som ere Gudz egne ord eller aldelis offuer giffuer edhers messe offer

TMercker alle Christne menneske / mercker thisse ord/J sculle enthi offuer giffue thz messe offer/som papister offre/oc giffue edher eniste til fridtz mz Jesu Christi offer/offred vppaa korsis gallie

Thoeller bliffuer euindelige fordømpte/neetendis thet eneste Jesu Christi offer oc forladendis edher til noget andett offer/ieg attuorer eder seer seer til huad y giøre.

Suar till thz Andet capittil

Om Helligens paakald som brugis y messē:er sømmeligt eller oc ey

Jeg foracter icke enfoldige menniskes enfoldige meening/besyderlige the som icke ere bleffne end nu ret grundelige vnderuiste i ret gōz sādhz at the haffue tilfluget til Gudz belgene leffuende eller affdøde/paa nogen forbøn the begere aff thm hoss Gud Mē dog bliffuer ieg hoss thz ieg weed ypperst oc tryggeligst at ware/saa raader oc lærer ieg huer som vil acthe mitt raad oc lerdom/att mand falder ind til hannom selff/som allting haffuer y hende/sō haffuer baade magt oc willie til att hielpe oss Och att ieg giffuer saadant raad vd/oc bliffuer selff ther weed/ther haffuer ieg stort skell oc reet til/helst forthi thn hellige scrifft er min himmel ther til Thy Christus Gudz søn beder meg icke sēde bud ind for meg/men gaa selff ind for Gudz maiestatt oc sige/O Fader thu selff som esth y himmelin/giff oss/forlad oss/frelss oss ret

Oc saa ther sō vi ere saare beladde oc besuaarde inz syd/att wy griffue faare att driiste oss ind til hānom/tha beder han oss att wy skulle komme til hānm Jesus Christus hand vil ware wor middeler emellō Gud oc oss/han vil leesē oc vederquege oss/saa att wy maa faa et frit mod oc frii tilgang til gud fader for,

der formiddelst hannom/oc frimodelige tobe wpp y
himmelin til hãm/o fader fader Efftertbi vy ere blef
ne hans kære børn/met Christo wor kære broder/
saa siger han oss oc til paa Gud faders vegne/at hã
skal gerne ville høre oss/ther som vy bede hannom
om noget for Christi skyld Ja saa bønhørige giør
han oss hoss Gud/att han siger.ioh.xvi.ther skal icke
lenger giøris behoff/att han beder for oss til faderen
forthi faderen elsker oss sielff/oc maa weel lide oss/
om wy elske hannom oc thro paa Jesum Christum
Gwlde thesse ord noget hoss tig.L.pouel/tha singe
thu weel eeñ anden mening her om end thu nu hafft
uer

¶ Jsandhz er thz weell saa/att vy ere faldne y gdz
wrede/for syndens skyld/saa att Gud ey wille ansee
oss/før end Christus Jesus Gud oc menniske/motte
gaa emellom Gud oc oss/oc wndgielde thz som wy
hagde brøt/han er bleffuen wor meglere/oc haffuer
giort oss wskyldige met sin wskyldighz/oc met sin
helligbz haffuer han giort oss euige hellige oc anseen
de hoss Gud/som apostelin siger til the Hebre.ca.x
Saa siger.S.pouel.i.Timo.ij./att ther er eñ eniste
Gud/oc eeñ eniste meglere emellom Gud oc menne
sken/som er then menniske Christus Jesus/som gaff
sig selff til eeñ forløsning for alle/hãnom kallir apos
telen Heb.iiij.naadens throne/oc beder oss gaa indh
for hãm met eet feiit mood/paa thz wy maa finde
barmhiertighed oc naade/naar wy haffue thz behoff
Luge saa siger oc.S.Hanss.i.ioh.ij.att ther som no.
get synder aff oss/tha haffue wy eeñ talsmandh hoss
Gud som er Christus Jesus

¶ Och huad wil ieg wptellie nogre saa stycker aff
scriffren/efftherthi Gud vender all sin største flitt ther
till y then ganske hellige scrifft/ mett naadelige løffte

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

ett glædelige exempler/att han kan giøre oss kyne
oc dristige/att wy kunde forlade oss paa hänom oc
wendte oss noget gott aff hannom som alle the och
giøre/ther haffue foet then aand/huilkē Gud giffuer
thennom som han haffuer vdualdt til sine børn/thē
samme aand larer thē weel att fire oc bede/oc atth
sette thro oc liidt til Gud Forthi han kender best thz
faderlige hierte/som Gud haffuer til oss / ther faare
giør then samme aand thennom oc saa trygge. atth
the wiide seg wist att ware Gudz børn/oc ther mett
att ware Gudtz arffuinge/oc Christi mettarffuinge/
aff huilkett widscaff the bliffue saa frimodige/ atth
the thørre tryggelige indgaa for Gud selff oc kreff-
ue hannom mett ydmydighed oc hedersommelighed
huad thēm fattis. Som. S. Pouel herlige forklarer
Rho. viij. oc then hellige prophete. zacharias. cap. xij
kaller forthi thenne aand spiritum precum/ thett er
en bøneaand som oss larer att bede

¶The som icke nu saa ere begaffuede aff Gud/mz
sodan en fri oc tryg aand/att the kunde eller thørre
gaa frem sielff for Gud/men haffue enthen en trelle
lig aand (som S. Pouel kaller hende) huilken thennom
giør eet kalt oc frygtactigt hierte oc en arm . løss
thro til Gud/oc ere icke end nu komne saa y kynd-
skaff mett Gud/att the kende hanss faderlige sind/
oc hiertelige gode willie/som han gerne vil haffue til
thennom The haffue weel y rett sandhed/andre rett-
ferdige menniskirs forbeed behoff hoss Gud Efftter-
thi the haffue icke sodan en thro eller haab til Gud/
att the kunde forlade seg paa hannom och hanss
miskund/saa kunde the oc icke noget forhuerffue aff
Gud met theris throløsse bønner Som S. Jacob
oc siger Ther fore haffue wy befalning aff Gud chris
to/oc hanss apostle/att vy sculle bede for huer andre

Oc then

Oc then ene ſcal tage then andens byrde paa ſeg/oc
bære hende for Gud ſaa throlige/liige ſom ſin egen/
aff broderlig oc ſøſterlig kerlighed

TMen att Sancte poucl bad andre Chriſtne men
neſke bede for ſeg/att hau motte bliffue ſuld herdig
y ſin befalning/oc att ther hellige euangelium motte
faa ſin frii herlige fremgang/end dog han hagde ſelf
eñ fuldkommen aand/ſom ſkaffede wiſt eñ ſtoor och
ſterck thro oc haab til Gud y hannom/til at forhue:
ue aff Gud huad han bad om/thet giorde hã aff thẽ
ſtore begering oc ſtercke attraa ſom han haffde till
thet hellige euangeliens forfremmelſe/att thet mot:
te gaa for ſeg Then ſamme attraa oc begering wil
le han oc ſaa gerne hafft y huer man/forthi han ſaa
att ther wore ſaa mange emodt/ther fore vilde han
oc gerne haffue mange mett ſeg/ſom mett manghe
gudelige bønner motte kunde forhindre ſtoor Gudtz
ordtz fortøckelſe/ſom ſkede aff mange Thi enddog
hanſſ thro wor mectig oc ſtoor til Gud/ſaa att han
hagde wel bleffuet allene bønhørdt/hagde ther oc ic:
ke waret flere Chriſtne menneſke till paa iorden/
dog gaff thet hannom eñ ſtoor frimodighed oc tro
teligt haab/att han hagde ſodanne flere til ſeg/ſom
wore thet ſamme begerendis/oc han forloed ſeg ther
til/att efterthi ſaa mange klappede paa/tha motte
thennom theſſ ſnaere wpladis Eñ krigeſſmand kãd
wel haffue mandtz hierte y ſeg ſelff oc trøde driſteli:
ke frem emodt ſine fiende/oc tuifle inthz paa ſeyer:
uindning tMen ſeer han hoffuen ſtoor oc ſterck paa
ſin ſide/tha øgiſſ hannom vell modet ther aff/ſaa at
han bliffuer ſaa møgett theſſ driſtere Saa bedhe
oc weel the ſmaa Chriſtne for the ſtoore aff eñ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

aff een kerlig tilbøyelighed/som een haffuer till then anden Som.S.powel bad the Collosser bedhe for seg/oc.S.Lucas scriffuer.act.xij.att then Hieroſolomitiſke kircke bad for.S.peder/ther han ſad y feng ſel/att the ſkulle icke miſte ſodan een apoſtel/oc thi thienneſte ere wy alle huer anden pligtige/thett ſtund wy leffue her paa iorden y naadens tid mett hwer andre/oc kunde bande forargl oc forbedris/tha kun de wy ware wiſſe ther vppaa/ att vore bønner werdſkylle oc forhuerffue noget hoss Gud/ther fanre heder oc thſſe tidt then ſtund wy her leffue/naadſs tidt

¶Men huorledis fadt er mett the hellige affgangne Gudz venner/om the bede for oss/thz weed Gud/ſo allting veed/thet weed ieg weel att wy haffue ingen befalning aff Gud y then hellige ſcrifft/att paakalle thm om nogen hielp eller forbeed/men faſt mere befaler Gud oss/att wy ſkulle lade thm betemme ſom ere borte oc affdøde/oc intet bekømre oss thet mett/ Thet larer oss thz parabel y euangelio.lu.xvj.at the affdøde Lazarus motte intet haffue att ſkaffe mett then riige mandtz leffuende brødre De ſaa ſiger Auguſtinus.eet ſteedt att then ſtund wy leffue her i ve den tha maa vy forhuerffue aff Gud huad wy bege re/men effter thette liff er ingen forhuerffuing

¶Er thet ſandt tha worde wy att lade oss nøye mz the leffuendis forbed/oc lade Gud raade for the døde han haffuer pladt inted obenbaret oss ther om wdy ſcrifften/huilkett han eoch wiſſelig hagde giort/ther ſom thz ſaa vore/att the ſkule bede for oss Thi thn hellige prophete Amos ſiger eoch ſaa.ca.iij.att Gud giør plat intet met minde end han tilforne kundgiør propheterne ſin thienere De offuer alting ſculle vi

eoch ware

eoch wære wnderuiiſte aff ſcrifften/om wy ſckulle paakalle thennom om noget forbed Thi Gud haffv ſaa ſtrengelige forbudet oſſ(ſom nu tilforn er berørt y then første deel)att tage oſſ nogen fore y Gudz ſag vdé huad vy haffue befalning paa aff Gud Ther fore maa thett y ſandhedth wære eñ ſtoor egenſindighz aff eder y papiſtiſke folck/oc beſynderlige aff tig oc thine liige ſom eoch bedre ſkulle wide/att y ſaa om hyggelige holde weed ſodant menniſke paafund/ther y huercken haffue rett ſkell eller ſand ſcrifft paa/huil ket y giøre icke ſaa møgh Gudz helligen til wilde/ ſom y giøret paa thet/y ſkulle icke bliffue bemercte for the ſom haffue faret mett noget andet/end thett ſom haffuer reet ſandhed y ſeg/oc att eders ſtinckide canon maa bliffue wpladzeret/ Vee eder ſom ſaa be ſtride Gudz enige ſandhed/paa thet y maa beſkytte eders egen tandt oc menneſke paafund

Att thu acter nu att beuiiſe theſſe affgode helligñs forbed met ſcrifften/oc indføre eet wittneſbyrd / aff then anden Machabeiſke bog.cap.xv.thet giør thw (troor ieg)icke aff ſaa groff wanuittighed/att thu ey weedſt bedre/men aff eñ velluillig fortødelighed/och indtend hadſk ondſkaff/att thu vilt icke bedre wide Vey thu: ieg ſkyuder meg ind til thin egen ſamuittig hed oc widſkaff/att the Machabeiſke bøger thienne icke til att beuiiſe nogen artickel mett ſom ſtaar y tuil oc trette Thet weedſt thu well(ther er ieg wiſſ paa)woen thu haffuer glømbt thet met then tiid tw glømbde(folck til villie)allt thet Gud ſkulle y tig haffwe loff aff

Weedſt thu thett dog platt icke/tha lærer then hel lige doctor S.Hieronimus teg thet in pfatione ſup prouerbi Ther han ſaa ſcriffuer eblandt andre ordt/ Then hellige kirckc(ſiger han)leeſſ weel the Machn

beiſke bøger/men hun regner thennom icke eblandt then hellige canoniſke ſcrifft/mand leeſſ thm̃ vel folk til wnderuiiſſning oc forbedring Men icke til att bekreffte nogen lerdom ſom er wor chriſtelige tro anrø rendis/thet er hanſſ ord Oc ther ſom the wore endh fuld gilde/tha lader ieg huer forſtandig chriſten dømme ther paa/om ſodan eñ drøm ſoz Judas Machabeus hade y ſøffne/bør att dicte oſſ eñ ny artickell y vor tro/ſom haffuer ingen ſcrifft mett ſeg enthñ før eller ſiden Ney. Kære. L. drømmere/wy ere icke ſaa lætte y vor tro/att wy ſculle grunde ſodan eñ artickil paa drøme allene Oc icke haffue ther andet vidſcaf wppaa/wy viide weel gud haffue looff hwor langt drøme bør at gielde/drøm thu ekon faſt hen/ oc ieg radt thu drømer end ſaa lẽge/oc lærer andre flere at drøme mz tig/at y õſeier vogne tilſämẽ op i heluede Thu ſiger oc ſaa for then anden beuiiſſning/at thu finder mange ſtader y thz gamble teſtamente/hwor Iſraelſſ børn beſtedde y ſynd oc ſorgh begerede aff Gud/att the motte nyde theris hellige forfedre gott ødt/oc være anſeende for theris ſkyld Kære. L. pouel huor vil thu dog heden? gaar thu pladt egemmẽ bog oc leeſſ agerne? om thet end ſaa wore att ſodanne exempler bleffue fundne y thz gamble teſtamente oc ẽd y thz ny met/huad tha? er thet tha vel beuiſt/at wy ſculle paakalle helligen/oc bede thẽnom bede for oſſ? Luor neffnis her nogen paakald eller forbeed? Ja forthi thu foracter meg ſaa høyelig/oc regner megh ſaa ſaare lidet at vide/ther fore tal thu ſaa vforſiũlige/oc ment at ieg forſtaar meg icke beder/end at ieg ſcal ekon tage mãge ſtore ord for ſterk beuiſnig Thet Iſraelitiſke folck bade ingen aff døde forfedre bede for ſeg/icke begerede the heller att nydhe themmõ got ødt/men the meithe wel theris forelderne

for Gud

for Gud/oc bade. hãm ihukomme thñ/oc ther mett
minte the hãm paa thẽ naadefulde løffte oc iett/mz
huilken han hagde tilsagt thñ oc theris børn/naade
hielp oc biſtand Saa ſagde kong Salomon.ii.para
lippomenon.vi. ther han hagde end ſin bøn til Gud/
yhukom Dauidtz miſkundhz/icke vilde han ther mz
nyde ſin faders godhz noget gott adt hoſſ Gud/hãſſ
egne ordt giffue langt andet til kende y al then lãge
bøøn/Men ther han hagde giordt ſin bøøn/tha paa
mindte han Gud paa thñ miſkund ſõ han hagde be
uiſt hanſſ fader Dauid/met thẽ ieet oc naadelighe
løffte/om thz huſſ Dauidtz ſøn ſculle bygge/oc Da-
uidts euige riige ſom Gud wille ſtadfeſtè Therfaare
beder kong Salomon/att Gud ſcal tencke paa thett
han haffuer ſagt/oc holle ſitt ord/paa thz att hanſſ
bøøn maa bliffue hørdt Liige ſaa paamindis Gd
tiidt oc offte aff ſitt folck/att han ſkal tencke paa
Abrahaz Iſaac oc Jacob/thz er icke andet end paa
the ord ſom han hagde tilſagt thñ paa theriſſ egne
wegne oc theris affkõmis wegne/Ther fore wdleg-
ger thẽ hellige prophete Daniel.cap.ix Theſligeſte
Dauid y pſaltereñ/huad meningẽ er y ſãme ord/ther
the bede Gud for ſitt eghz naffns ſkyld/for ſin egen
priiſſ oc æriſſ ſkyld/att hã ſcal giøre thz eller thette/
Thi thz er hãm ſelff eñ ære/att han holler huad han
haffuer loffuet/thz er oc thẽ ſtørſte formanig mand
kand giøre til ett mẽniſke/huad ſige til Gud: Iſraeli
terne wiſte weel eller ſculle eoch haffue viſt thz/att li
geſõ gd ſtraffer icke barnz for faderẽs ſyd/vdẽ thet
ſyd oc ſaa/ſaa kroner hã oc ike barnz for faderẽs ret
ferdighz/inẽ buer ſcal nyde ſit eghz/ſaa lerde the aff
pphetne ¶ For thẽ tredie beuiſnig indfører thu pci
liũ Grãgẽſe/huilkz ieg hafv icke ſeet/ſõ ſcal hafue gif
uz eñ doz offv thñ ther foracte thẽ tiẽniſte oc ihukõ
melſe ther gørſ hellige martirib⁹

¶ Hector powel ieg men thu haffuer eñ kaart bug kommel'e/glømmer thu alle rede thz thu haffuer y henderne? haffuer thu ey taget teg eñ artickel saare som lyder om helligēs paakald? oc først nu beuisſnig ind/som lyder emod thennom ther foracte helligens hukommelse/oc icke end alle hellens/men theris som haffue witterlighed iid noget for eñ sand troos skyld eller hollder thw thett/for eeñ tieneſte sō thm̃ giøris om the bede for oss: Jeg meen thet skulle eoch tha saa bede/att the giorde menniskene thienneſte/oc ic ke wy thennom/thu forstaar icke thine egne ord. ¶ Powel Had thette ware tig eñ sinde sagt Oc føre oss icke then løgn thyere saa wskyldelige paa Jeg si ger teg thet sandelige for min perſone/oc theſligeſte myne medarbeydere/saa møgett som ett menniſke kand kende thet andet/att vy huerken beſpotte eller foracte Gudz helgene/eller then tilbørlige thienneſte oc thukommelse thennom giøris/som thu tencker oc siger oss paa/vy wide (Gud ware looff) saa weell huad ære oss bør att giøre thennom/som thu/ ehuad thet er bedre/ Vy holle oc saa aff thennom/maa vell skee) fast mere end thu oc alle the ther robe saa fast/ om helligēs dyrkelse/oc høykle alsom meſe mz messer lyuſſ/billeder oc sodan ragelse helligen til ære Saa fordømmer thz te Paffuens raad icke oss/om thz saa lyder som thu fremſetter ordene Dog ther som Paffuen mett sitt raad thet end hagde giort/tha haffuer han oss thiere fordømpt uden skeel oc rett/thy wille wy icke emog ware wor redelig sag theſſ fiermer

¶ Saa lader ieg nu skee paa thenne tiidt thet thw siger/att thet er icke emod nogen obenbare helighe schrifft att begere affdangne helligens bøn/thett er eoch then hellige scrifft pladt imod mett/Er thet hē

de emod

de emodt/thet ville vy vell saa att see/naar thu kꝭ
mer mett thin lengre tractatt/ther thu tall om/Men
som vy skone the enfoldige y mange andre maade/
saa offuerbare wy oc met thñm her woi/om therris
wfuldkommenhed er saa stoor/att the kunde icke
end saa dristelige forlade seg paa hanss naade / att
the tøre bedis hielp aff hannom alleneste formiddelss
Jesum Christum/aff lang affuldelse som thennom
haffuer affvendt/fra then rette grund Tha lade vy
thennom bliffue y theris enfoldige mening oc behiel-
pe seg mett helligen til eñ tiidt(om the icke ellerss
bruge bloot affguderi)saa lenge vy kunde mett lem
pe formiddelss Gudz ord giøre modd y thennom/att
the kunde saa eñ gudelig dristighed/att gaa til Gud
stelff met fast tro oc tillitd/Thy Gud seer gerne soda
dristighed oc frimodighed aff oss menniske/end dog
wy ere synderc/om han ellers haffuer sand ydmyg-
hz oc ret gudfrctighz met seg/Oc fast heller hører
hã oss sellff y soda fei oc tryg tilgãg end nogẽ andẽ
paa vore wegne/sõ ganske veel er beuisel t/octhz
wore tørteløss gerning/att føre lang beuisning her
ind paa/efftter thy Gud locker saa fast efftter oss vdy
scrifften/oc raader saa trolige/oc byder oss saa kerli-
ge til/att wy skulle gaa frem oc kommeind till bãm
selff/legge hannom wor nødt faare/oc giffue hãnom
selff wor brøst tilkende

TOc icke alleneste haffue wy scrifftens tillstand her
till att saa er(hwilken oss weel giør nock fylleste y al
le sager)Men the hellige kedefedre lare oss/octhz sæ
me.Chrysosto.super.Matt.homc.xliv.siger saa/at gõ
wil heller haffue vor egen bøn som skyldige ere end
nogen andens bøn for oss Saa siger Theophilactus
oc super.Matt.cap.xv.att end dog hellige menniske
bede for oss/liige som aposklene bade for hine Chri

neiſke quinde/dog bliffue vy heller bønhørige ther ſō wy bede for oſſ ſielff Ja then hellige Chryſoſt.ſcriff uer merckelige her om met mãge ord.hom.de profec tu cuãgelij.oc ſiger ſaa Thu behøffuer ingē patrone hoſſ Gud/icke heller att thu ſculle løffue faſt omkrig oc ſtre andre/men eſt thu end allene oc haffuer ingen patron/giør thu tha ſelff thin bøn/tha ſcal thw dog aldeleſſ faa thin willie/thy Gud er icke ſaa bønnig/ naar andre bede for oſſ/ſō naar vy ſelff bede/enddog vy ere fulde aff møgh3 ondſcab See kære frende er ey th3 fulde ord?huo thm vil ellers wuildig forſtaa/ Yderm̃ere ſiger ſãme.S. Joãnes Chriſoſt bort hen bæder y ſãme.hom̃.Vilthu oc reet forſtoet.ſiger hã: att vy ſnæere forbedre oſſ hoſſ Gud/naar vy bedhe ſelff /end nar andre bede for oſſ Thē cananeiſke quī ne roffte/oc ther diſciplene ginge frem oc ſagde/ladh gaa hēde thy hun roffuer effter oſſ/tha ſagde hã ſaa til thm̃/ieg er icke vdſendt vdē til the foer aff Iſra- elſſ huſſ/ſō ere bleffne borte Mē ther hū traadde ſelf frem.oc bleff varafftig/roffte oc ſagde/A ia herre ræt Tha giorde hã weel emod hende oc ſagde/tig vorde ligge ſom thu ſelff vilt Seer thu vael figer Chriſoſt huorledz han affuiiſſde ther andre bade/mē veedthe hende bøn ther hun ſelff roffte oc bad om Gudtz gaffue Efftertbi vy vide nu thette her/ſaa lader oſſ her effter icke lade aff at bede/lader oſſ icke lade mo det falde/end dog vy ere ſyoere/oc vuerdige til attb ynd fãge nogtre velgerninger aff Gud/end dog wi ere alene oc haffue ingē meglere/vy ſculle th3 vide att th3 er eet ſtort meglerii hoſſ Gud/att mãd ſelf druſter ſeg ind til Gud met ſtor frimodigh3/th3 er altſãmen S.Chriſoſt/ord

¶Saa maa mãd dog krybe oc klaure vdmed benc ke/indtilmãd lærer att gaa/børn giøre børne gernig

ſaa lenge

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

saa lege som the ere børn/men thz bwrde tig saa wel som meg /att wiise thē redeligste oc gennisste vei oc icke mz sodan falsk ydmygbz forfare fattigt folk oc affbricke thm att gaa for Gud selff/forthi thz sey ler icke/att thē tillid mād setter saa til andre patro ner formidsker thē store tro oc lidt of burde at hafue til Gud/Oc saa mogbz sō haabet er større til andre saa mogbz er thz minde til Gwd y eenfoldige folck Ther fore er thz best att lade thm icke alltidt ede melck/men stērke thm att the kunde omseyer wore bequemme att æde grooff spiisning/Thn hellige pro phete Jsaias.cap.vij.haffuer eoch saa lerdt oss at vy sculle drage oc øse selffue wand op aff saligheds kelde/ huad monne thu meene/att thz ord staar ther til forgeffuess?att wy sculle selffue drage thz op oc saa dricke

Saa taler wor herre Jesus Christus selffuer
Matt. wdy thz.vi.capittell.

¶Kōmer til meg alle som arbeide oc ere besuarede oc ieg scal leedske oc wederquege eder.

¶Nw alle fromme gode christne. huad tyckiss eder monne thet ware bedre att høre oc lyde thesse ordt/ som ere vor herris Jesu Christi egne ordt/End thn forlederis oc bedrageris ord.L.Pouels/sō siger.ney ney gaar icke til Jesum Christum/mē til andre som er S.Nicolaus for haffzens fare/S.Gertrud for eet got herbergh/oc andre helgene ¶cl Seer seer eder wel saare/om Christo Jesu haffue wy Gudtz befall ning/att vy sculle hām høre/om thn forledere oc be dragere.L.Pouel alldeliss ingen

Suar paa thz tredie capittel

Om thet er emodt Guds ſkick oc Chriſti indſet att preſten allene anām mer ſacramentet

Ector pouel/ Vore ther enthñ dygd eller ære y teg/ Gudz frøct eller naturlig medynck/ kerlighed eller noghen menniſkelig tuckt/ thu ſculle thu bedet betencke tig/ før end thu tractererede oſſ saa honlige wforſkyldt/ och lyughe oſſ saa mange ſkammelige løgner wppaa/ ſom thu giør wden all bluſil. Kære Pouel Spør tig bedet fore/ før end thu ſiger oſſ noget paa efter falſke mōde Vy haffue icke giort nogē triſſ/ att preſten maa ey anamme ſacramentet allene Thi thz ſiger ieg tig oc huer mand/ att the meſſer ſom ere ther til beſyndelig ſtictede/ att enn perſon allene ſcal paa forſagt tidt oc ſteed tractere oc anamme ſacramentet/ for thñ tilligēde indkom oc rente/ ſō han haffuer ſteed ſig faare(huilke thz ſkore bore huſſ y Roſkilde er alt fuldt aff y alle wroer) the ere vgudelige/ ther ſom thennom oc ingen anden vgudelighz fulde/ forthi the ere icke grundede aff Chriſti ord oc indſedt/ men aff menniſke hoved/ liuſenhz oc gerighz See bud megpaa thenne ſkompe indtil andñ mad worder rede

¶ Jeg wed oc ſaa wel huorledis meſſen bleff holden y thñ førſte kircke/ ſidñ oc ſaa y frēmtidñ/ oc huorledis hun holdis nu/ at thu tørte icke mz ſaa mange

forgeff(ve

forgeffuelige ord/ſiode oc veffue kirckes wodmel/ſo
thu giør/wy tale icke ther om huorledis meſſen hol
dis eller er vieffuen hollen/Men huorledis hende bur
de att holdis effter Chriſti ord oc indſetning/ Icke
tall ieg heller om/huor mange eller faa her ſculle til
gaa/oc bliffue vellactige y thet hellige ſacramente/
men att ther bør att vare eet bord brid oc bereed/
for alle the ther werdelige oc bequemmelige wille til
gaa/ehuor ſom meſſen ſigiſſ/ther faare bad Chriſt
y ſin meſſe/att the ſculle taget oc æde oc dricke met
huer andre/Saa bleff thet oc bruget y apoſtlerniſſ
tiidt/oc nogen tiid effter thennom/ſaa att thet haff-
uer end nu beholdet thet naffn/ aff ſammte gamble
brug/at thet heder communio/eñ meddelnig eller del
actighed/effter ſom then hellige apoſtel.S.pouel oc
kaller thet.i.Cor.y.eñ meenſkaff eller eñ alminde-
lig meddelning/ther han ſaa ſiger/thet brød ſom wy
bryde/er thet ey eñ deelactiged y Chriſti legöme/ic
See han kaller thet eñ delactighed/oc til mett ſiger
han att thet brydeſſ/ther ſom eeñ ſculle æde thet alle-
ne/tha motte thet well bliffue wbrødt/ Ja. S.pouell
ſtraffede forthi the Corrinther.ſaa ſkarpelig for therr
beſynderlig ſamkom/forthi han wor red for ſodann
han fryctede weel/att ther ſculle worde eñ ſelffbruge
lig handtering aff then meenbrugelig meenſkaff/ſom
nu er ſkeedt

Ther faare acthe oc holle wy vor meſſe for inthz
nndet/end eeñ obenbare predicken/oc forkyndelſe om
Gudz welgerning vdi Chriſto/att folck maa høre
oc bliffue paamindte paa thet dyre offer/ſom han
offrede for oſſ/mett huilket han giorde plict oc bod/
for alle ſynder/oc ther mett opweckiſſ til chriſteligh
tro oc ſand gudeligbed/oc paa then meening ſiunge
wy/oc lade thennom ſiunge mett/gode gudelige can-

E tilenes

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

ellenes oc aandelige sange/baade for oc sidst wy lade thsim høre testamentens ord/huilke then herre Jesus Christus selff haffuer sagt om wore synders forladelse Oc ther som thn hellige kirckens tiennere til nogē egen thess støre fortrøstning oc trygh3/tha løster selff att anamme th3 hellige sacramente/Eller oc nogē aff then christelige meenhed/haffue griffuet tilkende theris tørst oc begering til samme sacramente/for eñ samuittighet3 oc ett almindeligt widskab Tha sacrerer tiemeren oc vyer brød oc win/som th3 seg bør efter Christi exempel oc indset/saa anammer han och deeler met the andre/som komme saa friuillige mett gudelighed oc tackesigelse/The andre maa fede therr christelige tro vdi Gud3 ord som the høre aff prestēs mund saa att the kunde alle være velfarne/om the gudelige omgoiss met sodan Gud3 gudommelige hā del

TMen the vinckelmesser/som hollis hoss eder for eñ god gerning/ andre leffuende oc døde til gaffn oc gode/for got3 oc rente som ther er tillagt/ther som pesterne ade oc dricke paa andriss wegne/vden all egñ tørst oc hiertelig begering/mange hundrede twsinde sinde/thennom acte wy icke for nogen Gud3 tienneste/men for eñ baalss dyrckelse/Ja(thet værre er)for eñ helss forraskelse/thi y thienne icke Gud ther mett men eders egen bug/oc lyuge som thine.lxx.prester/ Dani.xiij.skuffede then Babilonisske Konge/att the komme hannom til att sette daglig spisning ind till then affgud Bell/oc giorde hannom wiss att Bell (som y seg selff wor icke wdē eñ knwb) sculle være eñ leffuendis Gud/och kwnde ade och dricke/som then ther liff hagde Men the hagde therss løønlige indgang3 y tempelen oc aade op om natten hwadh

Bell

Vell bagde foer om dagen/Saa haffue y oc giordt wed messen/oc aff thet hellige Christi testamente haffue y giort eder ett offer for leffuende oc døde / och giort folck wiist/att saadan eñ Gwdz tienneste skulle fødiss oc opholdiss mett rente oc rigdom/Oc vnder thet hellige skin fortære y fattige widuers hwss/ oc fylde y skøger oc skalcke thett fattige faderløsse børn mett retthe tilhører/Oc ther mett haffwe y født wnder eder eñ stoor part aff then ganske werden mett wretferdighed

Thy er thet hellige messe embede icke andet y sig selff/end eñ amindelse oc begengilse om then fortiette naade som Gud haffuer loffuert oss y Jesu Christo formiddelss hanss død/y huilcken huer mand tilbydis Gudz naade oc alle synders forladelse mett Christi egne ordt/thesligeste thet hellige høyuerdige sacramẽte/hwo thet haffuer behoff til edt fast pandt oc befestning att ordene skulle saa y sandhed wdẽ al tuill holdis liigbe som the lyde/hwo som er nw aff kødelig brøst oc dieffuelss oc menniskers feestelser worhẽdret/att ordene kunde haffue krafftelig rodfestning y hannom/oc han met eñ fast tro kand forlade segh ther til att hannom saa skal wederfare som hannom tilsigiss/han maa lade seg nøye ther mett/thy hã haffuer allerede nock all thet hannom giøris behoff

Men then som er skrøbelig oc wfuldkommen y troen/och kand icke fuldelige faa ett trygt hierte oc fasth baab til sine synderss forladelse aff ordene allene/han maa gaa frem oc behielpe sin wfuldkommẽhed mett thett belighe sacramente

oc annamme thet til ett sandt tægn/att Gud wil væ
re hannom gunstig oc god/att then tancke maa kō
me y hanss samuittighed/att Gud wil hannom thz
beste/effter thy han lader hannom saa spysze/ Saa
ere the y Gud lige ruge/formiddelss Gudz ord/ end
dog the haffue then rugdom atskillige/lige som een
trofast mand loffuede baade teg oc meg eñ gunstigh
gaffue oc ieg lode mig nøye mett ordene/och forlode
meg fast ther til/woen all anden befestning/men thu
torde icke fuldelige forlade teg paa ord. woen thu fin
ge anden trygbed met besegled breff/tha singe ieg lit
geuel saa møgett som thu/effter thi manden er y seg
selff trofast/Saa slaa icke saa store ord om vor for
stockede blindhed eller forhertede ondscaff/ wy for/
staa saa vell som thu oc fast bedre(aff Gudz naade)
huad thet er att ede Jesu Christi legomme oc dric
ke hanss blod aandelige

¶See. Y. powel saa bruge wy vor euangeliske mes.
se/effter thet hellige euangelium Christi egne ord oc
indseet/Men huad gipre y andet met eder papistiske
luerley? end først gipre eder selff messen vfructsomme.
lig(mett egne wrange meninger/Oc ther nest fødhe
eer falst haab oc tillid y andet folk/som the sette til
then eders gerning oc) tesligeste eñ forsømmelse oc
wactsommeligbed/som the saa til andre gode gerni.
ger. for then eders wnøttige gerning/ther staa y nogē
tiidt for folck oc wende eder frem oc tilbage/oc tale
eyeet ord/ther folket kand haffue gott aff/testamen
tens ord/huilke y lønlige for eder selff/oc lære icke an
dre att begaa Christi død met eder/saa ede y oc dric
ke selff huad y haffue for eder/oc byde icke nogē met
eder til eñ ammelse om samme Christi død/ Saa
att folck foer ingen forbedring aff eders messe y no.
gen maade/thy the høre inthz thennom sigis till for.

bedrig

bedring. wden huad the kunde selff teneke / huilcked the oc veel kunde giøre y theris egne huss. Men brug tig nu fast oc kom igen met eñ hast (sō thu trwer) saa scal ieg giøre thñe sag clarere for enfoldigt folk thz loffuer ieg teg

Wdy saa maade oc met thisse ord indsette vor herre Jesus Christus thz hellige oc høyuerdige messe embede. Mat. xxvi. Mar. xiiij Lu. xxij. i. Cor. xi. c.

Tager oc ader thz er mitt legōme / skiffter thett eblandt eder / oc dricker allesāmen ther vdaff / thēne kalck er eet nytt testamente veed mitt blod som vd guffuis for eder / saa offte som y thz giøre / tha giører thet wdy min thukommelse

Nw vel an. Jeg formaner eder alle fromme gode christne / huad heller bør oss att tro oc efterfølge tesse vor herris Jesu Christi (som er Gōt faders eniste eui ge sandhz) ord. end thñ løgneris / bedragerī oc forlede ris ord. Q. pouels (ther / tuert emodt tesse Gōz ordt) wil forsuare alle the messer holdne icke for Jesu Christi dødtz oc pinisß thugommelses skyld / men for bugss fødde. penninghe och aarlige reentte / icke til att kundgøre Jesu Christi dødt / men eenlige vdy eñ wraa vdy tøss oc mz vforstādelige ordt vdaff thē christelige almue / icke til att anāme Jesu Christi legōms oc blodtz sacramēte / mē til att offre hāss legō oc blod for leffuēdis oc dødde synder / icke til att skiffte oc giuffue andre mz sig / mē alleneste til att æde oc dricke thz ene / nectēdis alle andre vndertagne nogre saa tider om aaret / sō thz ere begerēdis mz eñ christelig tro / oc end tha icke thz hiele oc vatskilt / mē enesste eeñ part oc deel ther wdaff

Dømer dømer her selff paa. seendt eder vel saare thz gelder liff. gotz. siel / oc enthē euige saligheds eller euig fordømelse. aff mig ere i nok atwarede

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Suar til thz fierde capittell

Om Guds ie gōme scal strax anāmis thet er cōsecreret Eller oc thett maa gømis oc tilbedis

Ector pouel. Jeg giffuer tig møgz til paa thñe tnd/men wer icke saa vskiellig oc flagerurdñ/mz thin scri ffuelse her efter/thz beder ieg tegh oc raader teg/Til huad brug wor herre Jesus haffuer efterladt oss thz hellige sacramñte y brød oc wiin thz er alle reede kortelige sagt/oc hāss egne ord beuii se thz klarlige nocg/ther han beder att mand scal ta- ge oc æde oc dricke hām til eñ amindelse/Saa siger oc S/pouel til the. Cor. att hā haffuer antuoret thē nom thz hā haffuer vndfāgh3 aff herren om thette sacramñte/Nu tal han eoch alleneste ther om/huorledz mād scal tilbørlig ædet oc dricket oc icke huorledis mād scal stoppe thz y sølffkar/oc sette thz op oc bede ther til/Oc weed thette Gudz ordt bliffuer ieg saa fast/att thu scalt icke driffue meg ther fra mz thī ec- cleſiaſtica eller tripartita hyſtoria. om ther end skoode noget screffuet tesse Gudz ord emod. fast minde mett thine egne kerlinge fabuler/huilke thu indfører oc saa gantelige/att ieg ved ey heller ieg vil lee eller grædе ther ved/Twy teg an/thin fabelss karl/att thu giiff uer teg saa y strid emodt sodāne forstādelige Guds ord/oc haffuer dog icke andet att staa paa/thett er teg eñ stor skam/oc alle thm̄ som teg haffue vdgiort oc soldet til thñe strid

Icke

Jcke haffuer ieg ellers nogen affhuine Medtrebey-
dere mz mitt wid/talet saa om thette hellige sacra-
mente(som thu klaffuer)att mand maa ey bemisett
heder eller ære/oc mz eñ sand mening tilbeder/helsth
forthy Gud er ther selff neruærēdt mz sitt hellige ord
huilket vy mz Gud altidt oc huer stedt sculle tilbede
oc hoss alle creaturer ther soz hā mz beskene ord kād
giøre oss sin besyōlige neruærelse Saa beder Kongh
Dauid att mād scal tilbede Gud y hāss hellige taber
nackel/paa thz sted sō hāss søder haffue staaet.psal.
cxxvi. Item att vy sculle tilbede hāss hellige fodsca-
mel.ps 98. Saa lase vy oc tiidt y the hellige hysto
rier at the hellige fedre tilbade andre/ther sō nogen
Gudz besyderlig krafft/ære eller herligheż siuntt vdy
enthē førster/herscab/forelderne/wiise/riige eller sodā
ne andre ther Gudz gode gaffuer besyōlige fundt vty

Saa staar ther.i.Para.xxix.at Gōz folk tilbade Gō/
oc ther nest Kōgē/saa tilbade Ephraym oc Manasse
therr oldefader Jacob/Gene.48.for thē store mectige
and the fornūme y hām/oc Jacob tilbad sin egen søn
Josep/ for thet stoore guddōmelige velde som han
saa paa hānom/Heb.xi.Ther faare tilbadz oc Chris-
tus/apostlerne oc prophcterne/for sodāne gudomme-
lige wnderlige godgerniger/som mād saa giøris vdy
thennom/Oc thet er almindeligt y then hellige scrift.

Maa Gud nu saa tilbedis huor hanss gerningher
siunis/tha scal hā oc fast mere tilbedis ther som ha-
nss ord høris Thy then hellige patriarch Jacob/
kaller thett steedt ett sandt Gōz hwss oc bolig/thet
som the Gudz ord lyde/Geneſis.xxviij. Saa falldhe
vy neder for Gud.och tillbede y sacramentett icke
thett som. vy see/thi thz er win oc brød/men thz som

høre om/at Jesꝰ Christꝰ haffuer aff Gøz runde barm hertighz giffuz sitt legom oc blod til alle syøs forla ise oc mz egne ord beskeder sämte legoz oc blod i thz hellige sacramente paa alteret vsynlig oc vbegribe lig/oss til att ade for ydermere trøst oc tryghed atth vndfange Ther tilbede vy Gud y hanss hellige ordh oc sacrament/Dog vy icke sette thet op til giemmel se for nogen høytid eller tilbedelse som y giøre / thy vy haffue ther ingen befalning paa/men vy brugett met tacknemhed oc tackssigelse/som Christus haffuer budet oss/att ther maa fødess oc formeriss sand frid oc glade y oss/aff eñ sand retferdighed oc helligh z/sor middelss then Velligand/saa att Gudz riige(soz skaal y sodant)maa stadfestis inden vdy oss

¶Men y papistiske folk enthen icke vide eller och icke ville wide aff thette her aandelige Christi rige att sige/men y haffue tuert emodt Christi egne ordt Joh.xiy.fundet paa ett werdslig Christi riige oc kø delig Christenhed/thet vdkaffuer y icke effter Chris sti ord/men effter eders egen kødelige sind oc tancker met wduortis synlige pract.oc attskillig legomligh manering/att thz maa eoch wære noget merckeligt tilsiwne/forthi thz haffuer inted gott y grunde Saa haffue y opførdt eñ christenhed/som icke er bestedt y aand oc sandhed/som hun sculle wære/men er fat ted y adilseoc beklædning/y kirckebygning oc closter leffnet/y lyststendning oc wanduridning/y offring och pilegrims.løb/lang lesning oc sang/dødemendz benss beprydelse oc sacramentens høytilighed ꝛc.

¶Saa at y mz magt fuldkõme.S.pouels prophe tii.i.Timo.iij.att y føre eet skin liige som y sculle wa re gudelige/men gudelighetz kraffst wedersøyeghe y

kraf

kraffteligh/saa att huer mand maa kunde skiøn then
paa y steedt.

¶Saa er thz eñ wiss worsagelig misbrug/at y saa
opsette oc giømme thet hellige sacrament til høytids
processe/oc huor til eder løster/ther Gud haffuer ingē
behageligheed wdy/som han oc gaff tilkende mz thz
himmelske brød/thet han lod mad icke komme wdy
saa att thet luctede/ther Israeliterne giømde thet til
anden dagen emod Gudz befalning.oc end dog att
Christus haffuer obenbarlige icke forbødet saa att
giømet/tha er thet halff wægiss forbud stort nog/at
han beder oss icke giømmet/efftertbi Gud beder/at
wy sculle plaat intbz giøre y hanss ærende meer eller
minde/end effter hanss befalning/oc meg siunis thett
att wære forbud stort nogh/att han beder oss taghe
oc naar som wy haffue taget thet/saa beder han sta-
ay ther hoss att wy sculle ædett hannom til eñ amin
delse/oc icke ett ord han taler ther om/att wy sculle
giømet oc see ther paa/hannom til eñ amindelse/oc
ther sō y wilde Gudz willie ther paa aff the idelige
obenbaringe y bekømme eder aff/att Gud wil y scul-
le saa giømet/Kiære haffuer han oc tha orloffuet e-
der att y skulle deele hanss hellige sacramente/ath y
maa giømme then ene part vden then anden: ¶Naa ske
y ville sige/som y sige møghz hwad eder selff løster/
wden alt got skiel oc hellig scrifft)at thet er baade le
kōme oc blod wnder brød/Ja kære ia/giøre thu thz
thine cannicker wiss som icke ere verdige til att vi
de bedre/wy haffue Gudz ord/ther wy wilde at ret-
te oss effter/oc icke thine eller nogen menniskis tanc-
ke eller mening

¶Att mand haffuer giømt sacramentet for sluge mē
niskirss skyld/thz er skeed sidēn messen skulde sigl. saa
lang/oc mz sodan stoor prall oc høytid y klæder mz

allterſten ꝛcl Att Mand torde icke wye ſacramenteꝭ
wden ſodant/oc icke meente the gode mend heller at
giøre ſeg ſaa ſtoor wmage/oc ſige eñ meſſe huer tid
tyer ſkulle nogen anamme ſacramentet/ Ja the helli-
ge mend wore end oc ſaa fulld gode eutte brødre/och
ginge icke end gerne førſt aff collatz/ the haffde och
ſtyddō gerne mꝛ deylige quidfolk att ſkaffe/ſaa at the
ſkulle end oc ſaa haffue ſtunder til att gaa til ſcriffte
oc lade ſig afløſe ꝛcl

TKære L. Powel maa wy ey altidt predicke Gudtz
ord naar behoff giøreſſ? hwi ſculle vy tha icke maa
altiidt vye oc giffue thette ſacramente/efftherthi thet
wyeſſ met Gudz ordt? Maa wy ey altiidt døbe wdy
huad wandt wy faa? (ſom ieg troer thu tillader meg)
Owy ſculle vy ey tha oc ſaa haffue then ſamme frit-
hed her wdy? Oc huad lader thu tiꝛ tycke? Heller haf
uer then ſiuge the Gudz ord mere behoff eller oc ſa-
cramentet y ſig ſelff? Ah huor er ther ſtort ſkiel paa/
ther ſom han ſculle eforeens ombære ett/tha kundhe
han bedre ombære tegnett end ordett/ Efftherthy
y haffue tha ingen tilſtand aff Chriſto/att y ſaa hol
de hanſſ ſacramente y forwaring/ J haffue huercken
Gudtz ordt ther paa eller noget apoſtoliſke exempil
ſaa motte y wel holde eder anderledeſſ ther met/eller
y maa eoch y thet mindſte lade oſſ wlaſtelige bliiff-
ue weed then brug oc maade/ſom wy haffue forfun-
det aff wor herre Jeſu Chriſto/oc hãſſ hellige apoſt
le/Ville y oc icke/ſaa wæret bøſe/oc giøret ederſſ beſ
te/haffue y bedre rett end wy tha ſculle y nyden.

Deute .xii. Siger Gudt ſelff J ſkulle icke
giøre huadt eder tyckiſſ rett att wære/Oc yder-
mere Thu ſcalt(ſiger han)giøre oc lade alleneſte huad

iegh

leg byuder tig/ey mere ellee mindre Se pueer.y ther xxx.cap. Leg inthz til Gudz ordt/tag ther hellet oc inthz fra/att thu icke straffl ther fore oc befindiss at wære eñ løgnere

Forthi dømmer nu o alle godhe fromme christne menniske/ huadt mand Lector pouel er ther giør twert emodt thisse Gudz obenbare oc wryggeligbe ordt/oc thz witterlige/ Vdaff rett opseet oc frii hoomodigt. sind. hierte oc villie Thy tratz han oc alle papister tilhobe att skulle bære eñ Gudz tydel frem lydēdz ther paa att mād scal sacramentet sette nogen sted bort oc giømet/eller til nogē andē brug beuaree men alleneste taget/ædett oedrieket allsammen wdi herrēs dødz ybwkōmelse/thz er oss giffuit eneste/til att æde oc dricke/Tratz L. pouel thu mz Gudz ordt andett skalt beuise

Suar til thet fembte capittill
Om the ordt som sacrere Gwdts legomme seulle tales høgt eller om the maa hwiskis

Korss y Gudts naffn. Lect powel burde wor ganske handel forføriss ther som wy hagde endh pladtt intett andett brøt/end wille icke troo alt thet thine messepresster sige/thu maa thett wære een mectigh stoor synd/möe wy seulle til Paffuen selff om afløsning: möe hanss helligste helighed icke wille bemaade oss mett sine afladtz breffwe? Jeg wil

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Jeg wil ſige tig Q. Pouel/huilken ſenden aff hellue de haffuer giort tig ſaa driſtig/att thu tørſt giffwe ſodan eñ blindt dom offuer oſſ oc all wor hãdel: Hwi bar thu icke ſeem then alder mindſte tydell aff ſcrifft eller ſkiel til vittneſbyrd/att thin dom er rett/ huor haffuer thz løſe parthi foet then magt offuer oſſ oc wor tro/ath wy ſkulle være plictige til att tro allt thz the ſige oc giøre oſſ fore/mz theriſſ egne ord och gerninger? Jeg ſtaar thz fuldkommelige til/att iegh haffuer ſagt y min prædicken oc ſiger end nw/ atth mand maa wel tuile paa thz brød oc win ſom hinne huiſkere viſe folked oc lade themom icke høre Chriſt ti egne ord ther offuer

¶Oc ther ſom ieg eller andre icke haffde tillforne tuilet ther paa/tha lærer thu oſſ nu alle at tuile i thz thu ſiger ſaa/Thz ſkulle wy alle vide/att vdi ſacramentet tha haffuer troen beſynderlige magt/oc vercker forthi thẽ ypſte kraft y alle ſacramẽte/oc bede for vden ſkeer ther pladt inthz/ Thet er thine ord. Q. pouel/oc thennom vdleager thu ſelff om preſtens thro ſom ſkal conſecrere Nu min Kære Q pouel / ſtaar thenne ſacramentelig vyelſe paa preſtens tro (ſom thu ſiger) ſaa att ther ſkeer plat inthz bede for vdẽ/ Hwo giør mig tha wiſſ ther paa/att han haffuer ſaadan eſſ tro ſom ther tilhører/huo tør giffue meg breff oc indſegle ther paa/att ther er ingen feyl: maa ſkee hãs er døpt/oc ſiger ſelff att han haffuer troen/men kand mand ocforlade ſig ther paa? /haffuer noger wared ingen vdi hannom oc ſkuet hanſſ hierte? Gud bar eoch beſynderlige thñ titel/att han kallis allene eeſſ hierteſkuere/ſom kender alle tancker oc tro vdi dybeſte hiertẽs affgrũd/ Sculle vy tha dømme paa ſãdt eller vrangt ſacramente effter thãſſ tro ſom handler thz/effter thin mening/tha worde vy aldrig viſſe oc

wtuiffuel oc

TJa end ydermere. Q. pouel/om ther er end beuiſeligt att then ſtørſte hob aff paffuens meſſepreſter haffue ingen tro/huad tror thu her vil tha vorde aff? Kære ven kunde wy ey tage ther paa met bare hender/att the haffue forført all verden mett therr vrãge oc falſke tro/haffue ther end nogre giort emode theris egen ſamuittighed/tha haffuer dog then ſtørſte hob wildfared oc vildført aff eñ vrett mening och falſk tro/oc ſoldt theriſſ offer y meſſen til ſynderſſ forladelſe/ſom er alle rede beuiſt/ſaa att the necte och vederſige vor herris Jeſu Chriſti fuldkommelighe verdſkyld met then oc andre theris gerninger/ Och the ſom forſee ſeg ſaa y thenne førſte oc hoffuet artickel/Oc haffue icke then aand ſom kand lære thennõ rettelige att kende then herre Jeſum Chriſtum / y huilken oc formiddelſſ huilken al vor tro oc gerninger ſcal wære Gud teckelige/the haffue viſſelige icke then retſkaffne tro y grunden om thette hellige ſacramente/eller nogen anden artickel ſom eñ ſtor part affthennom groffuleige nog røbe ſeg ſelff/met therr wucrdige tractering ther the bruge theris meſſe mz ther the ſkulle vel gruffue fore.om the met etth oplyuſt hierte oc ſand aandelig tro wiſte oc trode viſſelige/att the hagde ſodanne Gudz hellige lønlighede oc lønlige hellighede att handtere/ſom the wel ſige met munden/oc mene att the tro fuld faſt/ Ja ther ſom thin mening om ſacramentene ſculle wære ſand/ tha ſkulde then affguderij her ſkeede y thenne meſſe vare ſaa ſtoor/ſom hun er dog icke liiden)att ingen anden affguderii ſkulle kunde ligneſſ ther weed/Men thette videre att forhandle vil ieg nu ſpare paa thẽne tiid naar thu kommer igen tha ſkal thu ſaa ydermere be

helst forthi sandhed flyder icke gerne/før end mandh mest stopper hende neder

Men ieg giffuer dog icke thine ord magt att presterens tro sculle wercke then ypperste krafft y alle sacramenter/saa att ther sculle plaat intet skee hendhe for vdē/thet er eñ stor skinbarlig kroget løgn/wactsommelig indført/meer aff stort had/end saadan groff wanuittighed/Oc(haffuer ieg ellerss rettelig lert att giette)thu giffuer thennom icke selff magt / thy thu kommer saa reddelige met thennom/lige sō thu ginge paa eñ skræ iiss/oc dog tuinger thu teg scelff til att wære drisstig emodt thin samuittighed wden gamble mercke glipper Sculle thu thz giøre migh viss? att Gud skulle icke bygge sin sandhed/oc sande hellige sacramenter paa eñ sastere grund Kand thw thet besige meg/tha vil ieg holde teg konstigere end Argus wor Ther som vore sacramenter sckulle saa flagre/oc wære oc icke wære/effter prestemis tro oc vantro/tha motte thet være løse oc arme sacramenter Kære. Q. pouel/huo haffuer saa att tro och tale om sacramenter? Siger ey S Augustinus om sacramēter? Accedat verbum ad elementum et fit sacramentū Naar ordet kommer til elementet tha worder sacramentet Lører thu ey att Aug/giffuer Gudtz ord alld krafften/oc siger att thet staar paa Gudtz ordt/att elementhz scal vorde ander end thet er y seg selff /oc icke paa prestens person om han tror eller ey

Thet samme gaff Christus oc sielff tilkende. Quoy. ther han bad sine discipler æde oc dricke hannō til eñ amindelse oc ihukommelse Oc thet legger S pouel klaere wdt til the Corinther/ther han bedher thennom forkynde herrens dod/huad meenthw hand vil met thenne forkyndelse? Monne thet mercke skaa

møgce

møget paa thitt danske maal/som prestens tro? Och saa sagde Christus til alle thennom som æde oc dricke kether aff/thz giører ieg huad bad han thennom an det giøre end lige thet samme som han nu giorde/ Nu vor Judas ther eoch mett som Lucas klarlig sigher.cap.xxij.Han nødet oc mett the andre som Mar scriffuer.cap.xiiij Ther fore lydde eoch the Christi ordt (thz giører ieg) saa vel til hannom som nogen aff the andre/saa att ther som han hagde leffuet/oc hâff forrederij hagde bleffuet vrøbt/oc han haffde handlet Guds ord effter then tiidt/som han pleyde att giøre tilforne/tha hagde han saa vel sacreret oc giort christine mêneske fylleste nog met thet helligt sacramente/ som.S.peder/lige som han oc giorde sande iertegne y Gôs naffn.Qu.iy.end dog han hagde ingen christelig tro/men vor eñ tyuff oc en skalk/oc sidê Christus haffde beteckelige giffuet hanss skalkhz tilkende. Joannis.vi.

THer fore ligger oss hundrede tusinde sindhe meere magt paa/att aete ordene/met huilke Christus hafft uer indsatt thette sacramente/end then persone sô euthen giffuer eller tager/Thy thenne sag stoor paa oc det/oc icke paa nogen mandz helighed oc verdighz som Christus selff siger/oc S.pouel forklarer/ Thy Christ? beder tage oc æde vden all vilkaar om mâder verdig eller hellig/Oc .Sancte pouel siger at thet som vuerdelige æder aff thette brød oc dricker aff thenne kalk/han er skyldig emodt Christi legomme och blod/och ædher seg sielluff eeñ dom/for han vnderskeder icke anderledis herrens legomme oc blod/ Och for then samme sagis skyld/ bliffwe ther och mange straffede aff Gud/See/siger ey S/pouel? att thê er skyldig emod christi legôe oc blod/sô anâmer thzte sacramñte vuerdelige/ia êd saa vuerdelige at hâ giør

eſt fordømmelig ſynd ther met/Icke ſiger S.pouel ther/att Gud wil forsuende ſitt ſacramente for hanſſ fordømmelig vuerdighetz ſkyld/men ſacramente ſcal ligeuel bliffue ſacramente/Oc liige ſom inthz creatu re gott eller ondt kand giøre ſacramente/ther ſom in ted er/Saa kand oc ingen creature/forandret thet ſom ther er/end dog kand thet wel lade ſeg miſbru ge/men thet er Chriſti eghz ord oc indſett/oc icke pſ tens tro ſom gerningen ſkal giøre/Oc vden thz giø rer tha bliffuer gerningen wgiort

¶ See nu Kære. L.pouel/efftherthi thenne ſacrcren oc vielſe y thet hellige ſacramente ſtaar paa Gudtz e gett ord oc indſett(ſom nu er wryggelige beuiſt)huy ſkulle mand ey tha maa tuitle oc bære miſloffue paa eders brød oc win/efftherthy mand er icke wiſſ om Gudz ord er ther mett eller ey/oc er thz ther end tha haffue y huiſkedet for eder ſelff/oc icke ladet nogen hørt thet/Stiale y oſſ tha ordet fra/ſom ſkaffer och giør ſacramentet/paa huilkett ett ſacramente lader ſeg oc alleneſte kende fra andet creature/ſom er oc li ge ſodant til ſiune/huor paa ſkal ieg tha viſſelighe kendet att ederſſ ſacramente er ett ſandt ſacramente/ maa ſke forthi ieg vedet at pſtē er raget oc ſmurd el ler oc forthi ieg ſeer hannom veel kled y ſerck oc ha gel/eller paa hanſſ forgylte kalk oc wide corporal/ Ja ieg kand tro att paffuen mett ſitt raad haffuer ſaa ſkicketdet /att vy ſkulle ſaa tro

¶ Ney Kære. L.pouel icke ſaa/Gud haffuer begaff ued oſſ mett ſkiel oc ſind til att giøre vnderſkeedt y hanſſ creatueer/att vy kunde fatte huer ting ſom ſk afft er aff Gud y ſin nature formiddelſſ wore ſind oc ſkiel/ſamme ſind oc ſkiel ſkulle vy oc bruge til at faa naturlig forſtandt y ſodanne ſkaffte ting/oc holle hu ert creature liige ſodant/ſom ther ſaa mett naturlig

ſind

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

ſind oc ſkiel lader ſeg begribe oc forſtaa/ Vden Gud kommer oc met ſitt ordt/oc ſiger oſſ ther att wære noget andet/end wy mett ſind eller ſkiel kunde ſiellſſ begribe/tha ſkulle wy viige oc giffue oſſ fangne baade mett ſind oc ſkiel/oc all naturlig forſtand oc begribelſe/oc icke lenger tro oſſ ſelffue eller noget aff thett ſom y oſſ er/men lade Gud oc Gudz ord gelde offuer oſſ/oc emodt all thz wy føle oc fornemme/oc tha icke lade vort tycke gaa for ſeg/men lade hanſſ ordt beholde marcken/ſom gott ſkiel føl/oc han haffuer ſelſſ lerdt/formiddelſſ ſin hellige prophete Moſen

TNu ſeer ieg brød oc win paa alteret/ieg føl.lucter oc ſmager eckon brød oc win/ther fore tror ieg ther att wære brød oc wun/thy mine ſind lære mig thet oc icke andet/oc veed then lerdom bliffuer ieg faſth/indtil ieg foer eñ yppere læremeſtere/thz er Gud mz ſitt ordt/ſom lærer mig att ther er noget andet wnd ſamme brød oc win/end ieg met ſkiel oc ſind begribe kand/Eller meenthu att ieg giør tig eller nogen andē til min Gud/oc tager thine ord ther fore/at thu ſiger ſaa thu haffuer ꝛſecreret? Thu kādt oc vel lyuge. oc ther ſom thu ſiger end ſandingen/tha bliffuer iegh dog wden all fare indtil ieg hører Chriſti ordt/ hoc eſt ꝛc. Thy Gudz ordt haffuer alleneſte then magt/att thz kand/maa oc ſkal bepricte min ſamuittighed/til att tro noget/Gud er y alle creaturer/icke tilbede wy hannom dog y alle ting/forthy wy haffwe icke hanſſ ordt ther paa/att wy ſkulle leede oc finde hannom y alle creaturer/Gud wor krafftelig y Jeſu chriſto/huo kunde dog tilbede hannom før end Gudz ord lydde ther om/att ſaa wor/aff engle/hiurder/apoſtle/Gud fader ſelff oc Chriſti egen mund? Ja Chriſtus ſiger ſelff ſaa/Jo.xvi.att therſom han haffde icke

kommet oc ſagdt thm thet/tha hagde the icke hafft ſynd y then maade/ Viſer thu mig thin bog/oc will att ieg ſkal tro huad ther ſtaar wdy/tha wil ieg alt høre tilforne/huorledis thz lyder/oc tager icke thine ord ther fore/om thu ſiger end att thet er Gudz ordt Thy ther ſtaar ſaa ſcreffuet. Ieremie. xvij. Formale diet worde thet menniſke/ſom ſig forlader paa mē niſke/høter ieg Gudz ordt oc tror icke thennom/tha wed ieg min dom/Men y papiſter ſlecte faſt efftter eders Kommerſke affgud/ſom wil gerne ſtode y gōz ſtedt/oc ſtaa til troende hoſſ oſſ lige ſom Gud ſelff/ ſaa ville y och

Oc thet haffuer altiidt wæret Gudz høgeſte klaffue/oc icke att wy wille tro alt thet wy høre/men at wy ville icke tro hanſſ ordt/huad han ſiger oc lader oſſ ſige/Thet klaffuer Moſes/thet klaffuer Dauid/ thet klaffuer Iſaias met alle propheterne/thet klaffuer Chriſtus. oc thet klaffuet apoſtlene/Men hwor haffuer han nogen ſtedt klaffuet att wy wille icke høre mēniſke eller mēniſkes ſegn? Ja hā haffuer faſt raad oſſ ther fra/oc forthi wy ville icke lydhe hanſſ raad/tha ſtraffer han oſſ met menniſke ſegn/ſom mz then høgeſte plaffue han haffuer y thenne werden att ſtraffe oſſ met/ſom then hellige prophete Amos ſiger. cap. viij. Oc S. Pouel. ij. Teſſ. ij Ther fore ſiger icke Chriſtus thennom att wære ſalige/ſom tro och icke høre/men thennom ſom tro oc icke ſee. Joann. xx. Ja thennom ſiger han att wære ſalige ſom høre oc icke høre alle bonde/men høre Gudz ordt/oc bewa re thet ſamme. Luce vj. oc thet ſamme Gudtz ordt bar thet naffn/att thet ſigis att giffue ſandt wiiſhed oc widſkab paa then ting ſom thet lyder om/forthy ſagde Chriſtus ſelff om hedningene. Jo. iiij. til then Samaritaniſke quinde/ J tilbede thet ſom y icke vi

de/men wy tilbede thet som wy vide/Jøderne vis-
te wel huad the tilbade forthy the fulde Gudz ordt/
men hedningerne hafde icke Gudz ordt /enthen paa
theriss tilbedelse eller andre gerninger/Ther fore sl-
ger Christus att the kunde icke være wisse paa the-
riss Gudz dyrckelse oc tilbedelse/ Oc David siger psal
cxviij.att thet samme Gudz ordt giffuer rett forstand
oc sand vidskab naar mand thet hører/Thy huorle-
dis scal mandt ellerss tro wden mandt hører.Rom.x

¶Thy ved ieg vel att Gudt vord mig icke wreedt
thet fore/om ieg icke tilbeder thet ieg seer y prestens
hondt eller monstrantz/efftter thy ieg vedt icke visse-
lige huadt thet er wden brødt/Ther fore lade vy her
y wor kircke ordene lyde høgt/oc lade folckett høre
oc wide huad wy handle/oc ther y efftterfølge vi chris
ti exempel/som sadt mitt eblandt sine disciple oc tal
de ordene obenbare/saa at huer mnd motte høre thm
Thet samme hafftuer han icke forbødet oss/ Ja men
han wilde att thet sculle være oss ett amindelse oc thu
kommelse til hanss dødt/tha skal eoch ordett være
ther hoss/huilket oss maa paaminde oc wiise til thz
tegn som saa betegner oss hanss dødt/oc thet er meg
ett stort wnder/kouy y gode herrer gruffue saa storli-
ge foret/att læsse tesse ordt for folck høgt y messzen
efftterthy euangelisterne hafftue screffuet thennom saa
obenbare/att then som hafftuer ett nytt testamente/
maa selff kunde læse thennom/Oc y selff pleye altidt
y dimel wge at læse thm y passen/saa att huer sine
ke maa høre thm/oc læsethm efftter eder/Ja somme
ass eder pleye wel att gaa paa predicke stolin mett
thēnom oc handle thm ther met stor lange vdlegnig.
¶Szaa bentøye tegh icke for saare mett then
missbrwgh ther skeer / wy kwndhe icke ombare

ombære Gudz ordt/forthi att andre misbruge thett/ Tyckiss teg icke thet wrett att Christus talde sine ordt saa obenbarlige/oc Judas hørde thennom? skulle han icke huisket thennom frem/oc tenckt saa møget/at Judas skulde spotte ther mett/naar han vore kömen til sine phariseier/oc giøre seg ett wise ther aff/Ja y frøete saa ther som ingen frøct giøris behoff/Thet maa vare ett stort vnder/sculle y icke saa himmerige men y tencke saa slittelige ther til/at Gudz ord ey maa vanbrugis eller wanæris/att drancke re oc doblere sidde y skøgehuss/oc quæde the hellige ordt offuer ett knabe staab(som thu siger)thett haffuer ieg icke hørt før end nw aff tig/oc ieg maa well troedt att thu skalt eoch best widet / efftherthy thw esth hoss thz folk/som mest giøre sodant/Gudtz ordt til foractilse/oc oss fattige Gudz tiennere til fortreed. Men ieg lader thz nu saa vare/att thette saa skeer aff ryggeløsse onde menniske/skal forthi Gudz ordth stinge hoffuedet neder? Skulle oc christne siele ombære theriss trøst ther fore? Skal oc forthy Christi ordinants oc skick viige? Vel wiste Gudsader att hanss søn Jesus Christus skulle bliffue misbruget oc illdhe tracteret/ther han sende hannom hiidt til verden/ icke lod han thet forthy/Vel viste Gud oc saa/at christi forløbere Joannes skulde miste hoffuedet/oc bliffue honlige tracteret aff then hore/icke vilde han att Christus skulde ombære hanss tienneste forthy / weell viste Gud oc saa/att then hellige Salomons tempil skulle nederbrydis/oc trædiss wnder hedninge søder han lodt hannom dog icke bliffue wbygt forthy Ja summa summarum Gudt viste wel huadt vtacknem bedt oc fortørrelse hannom foreslod aff thenne verdē søør end han skabte hende/han lodit icke forthy/atth han skaffte hende eoch.

Ah N. ponel/ huor Gud haffuer vist tagett thitt vid fra tig/ men thu nu icke haffuer andet forstandt/ then mening hafde ieg icke vendt mig aff tig / atth thu skulle ville haffue Gudz ordt tagdt/ paa thet/ att thz icke skulle misbrugiss/ alt betecker thw cen stoor Gudz wanære met en søye stunlig ære/ som tig tyckt thu giør hannom/ Ja thu giør lige som Pilatus oc Jøderne giorde/ ther the tilstedde att Christi døde le stomme motte hederlige iordess/ paa thz hanss hukō. mælse motte voslyckiss/ oc folked motte gløbd hām Vy vide veel att Gud oc Gudz ordt met althz Gud tilhører/ skal lide honhedt oc spott aff verden/ oc alt thz verden tilhør/ icke maa vy forthy thye Gudz ord men fast thess flitteligere skulle vy kundgiøret / paa thet att Gudz wdualde maa bliffue vdlycte aff thne onde hooff/ oc the onde som igen bliffue och foracthe Gud oc hanss ordt/ maa tess worsagelige faa therisst rette løn

Wor herre Jesus Christus siger selff til sine discipeler Mat. x. huess ieg siger eder lønlige oc eenli ge/ poicker oc kundgiører obēbarlige/ Oc Mar. xvi. Gaar offuer thē gāske verdē. oc poicker thet hellige euangelium for alle menniske

T Naar thesse ere Jesu Christi ordt oc egn befal nig. tha scal N. ponel enthē neete oss the ord at være thz hellige euāgeliū/ huilke hā siger om sacramētz/ ta ger. æder thz er mit legōe tc. Heller oc saa om hā be kēd thm at vare thz hellige euāgeliū mz christo iesu Icke tilstede mē biude at mād thm mz en høy røsth siūge. læse oc kūgøre/ Nømere. Naar hā klarlig befa ler at hās disciple sculle huess hā til thm sagt haffuer enlige. sige obēbarlige ocsaa icke forbiude. mē heller biude at tesse hāss ordt sculle sigt obēbarlige. vdē szo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

acter alt legt oc vlert folck at gøre til hŭde oc swin/
for hwilke tesse hellige gŏz ord oc dyrebar perle icke
sculle kastis.mat.vij.oc holle alle ragede oc smurde/
pster vare sig huor onde.store horkarle oc bolere the
ere att være hellige/hwilke alle vel maa bruge.høre/
læse oc siŭge tesse gŏz ord/mē.L.pouel scal giiffwe
tilkēde huez hā er/sādelige eñ obēbare Gudz fiendhe
oc modstandere wdy alle ting.ordt oc gerninger oc
eñ løgnactig kettere

Swar til thet liette capittill

Om ther maa bedis y messē for heste. fæ swin gess oc hønss

DA thette artickil vnnager thu tegh
mz mange tørtelosse ordt. L.pouell
meer end thu hagde beboff/oc ind
før scrifft nu først rettelig/mē dog
y vridt/forthy hun eskiss icke aff
teg/ Thy ther er ingen sŏ formener
teg at bede for Gŏz creatuur y all
mindelig bøn/ionlige eller obenbare/Oc thm besyder-
lige/sŏ sculle være til vor brug oc oppoldt / Dog er
thz huer mād vitterligt/at her er oc haffuer været
stor misbrug y thette messe/sŏ thu oc selff vederkēder/
at mand haffuer bruget bēde for alle hŏde skade/soz
er skeet paa queg eller ander gotz/hagde mādt taffl
noget/tha sculle ther sigt eñ messe fore.at thz motte
findt igē/kŭde eñ kalff eller ett føl icke saa snart født
tha motte ther sigt eñ messe fore/oc huadsŏhelst ther
fattedt/tha sculle thz alt forhuerffut mz messer/Icke
kādtw heller haffue her vdfuet oc gøre nogē orsage
mz bønnerne/sŏ alleneste sculle være skedne y messen/
for sodāc ting/mē folkes menig bēgde paa messē y
seg selff

seg selff/ Oc ther sō messepsterne hagde icke hagt lii ge thē sāme menig/tha hagde the vel taget folkz thē aff mz leedō oc vndunsnig. oc sagt sig at kūde bruge sodāne bønner for sāme gōz creaturer. saa vel vdē mes sē sō y messē/ Ja psterne hagde oc thē sāme menig/ om thu vilt videt. sō therl egne secreter oc collecter y sodāne messer vduise/ oc hui sculle the ey sige therl messer for huad thñ løste. sidē the hagde giort messē til ett offer/ oc sodā eñ god gernig ther the kūde betā le gō sitt hīmerige mz/ oc købe hāz alle syds forladelse aff mz thē vedleg. hui sculle the ey tha vēre seg att forhuerffue ett halfdødt øg liff mz sodāt ettb offer? hagde the menig til messē/ at hū kūde lycke helffuede oc lade op hīmerige. oc gøre saa store stycker. hui scul le the ey tha mene andet meer at forhuerffue mz hen de. oc thz sō minde vore

BESLVTNING

Ther mz eñder ieg min scriffuilse paa thñe tiid mi- ne. R. Burgemester oc raad. oc vil her mz haffue sug ret. L. pouel effter hās begerig til thē christelige vn derudsnig. Ja thz løgnactige skēde breff. sō hā lod kō- me eder til bonde. lydēl om messeembedet. Forhobē dl at hā kōmer eoch snart igñ mz meer. huilkz ieg kā nd formercke paa hās almīdelige qued. at hā szo tuit loffr at tale meer her om oc ther om eñ andē tudt. Jeg kād tro hā ved icke beder at hielpe sig ther aff naar hām brøster beuisnig Mē ieg ville att hā ville sl fyde sig oc kōme snart mz thz store stycke pa- pyr. ther hā loffuer. hā vil saa beklicke thz scal tale ef ter hās død. Jeg scal wel troed at han bliffuer selff Caiphas her met. oc spoer om eñ sandhz. anden endh hā aeter. han tør wel legge ære ind. oc føde sig saa tant ett euigt nafn. liige saa som thñ giorde ther stackuld wppaa Diane templl.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

¶Saa beder hannom nu lade eder faa(som han loff uer)met thz snareste then anden vnderuisningh / aff huilken y maa formercke/ald verdē icke forthy ware forbiistridt / att forløbne muncke oc prester raszt y thenne tiidt aff gieckerii oc dorskaff/Oc vnder tess wil ieg see til/om ieg kand lære then gode mād/thet som han siger seg att haffue huerken lest eller nogen tiidt høørt/huor hellige propheter haffue propheteret oc spodt/om thette her aflad oc forvildning aff then rettskaffne christelige tro/som nu haffuer wæret mā ge hundrede aar/Oc testigeste huorledis thz er och bleffuet forkyndt/att Gudz ordt oc rette sandhz skul le obenbariss igen/oc røbe sodan skiuldt løgn /som antechristelige menniske haffde indførdt aff Gudz tiu ladelse/oc besynderlige stoore vreede for syndens skyld

¶Oc er thet/L.pouels rette aluorlige mening/atth han saa gerne wilde vare oss til ordt/som han szaa brasker oc brammer aff met sin scriffuelse for folket tha scal thet altidt gerne wære hannom budet oc w-sont/wil han komme til oss hiid/Tha veed ieg atty stade hannom thet gerne/saa haabis mig oc att haa de y aff ederss befalning oc magt/oc wy mett gode raad paa Gudz wegne wille wel giøre vor almwe saa tolmodelig/att han skal bliffue met fridt oc tryg hed/oc maa giffue tilkende huad hanss skyld er emo dt oss/Oc lede folcket y rette veye thersom thz kād findiss y rett sandhedt/att the ere vildførde aff oss Oc sandelige weed han vell bedre end han scriffuer meg paa/att ieg skulde vare saa blodgerig/om iegh hagde magt/Vy haffue eoch fortæret saa møgett brød tilsammen/at han kender mig icke saa balstyrig oc vfridsom/att ieg ville giøre ett menniske ont/ther som ieg end kunde/huad sige saa møget som hā get

ter till/

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

gietter til/emodt sitt eghz widskaff/eckon aff ett hø
dskt wederuilleligt hierte/ther som han oc icke wil
tro oss/tha wil eg gerne om thz esskiss aff mig mett
samme wilkaar imøde hãm y Roskilde/saa sãdt hiell
pe mig Guod)om y oc meenheden y Køhenhagen wil
le tilstede meg ther
¶Saa begerer ieg nu inthz andet aff eder y thsse
sag mine Kære Burgemester oc Raadt/ end att y
nu oc altiidt her effter skulle skicke eder som wuild
ge mendt y thsse handel/Oc anseer huercken L. po.
uels eller min persoon/men randsager beggis vore
scriffuelser/effter hanss tiltal oc mitt gensuar/ prøff-
uer oss baade met eñ god rand oc eñ christelig rand
sagnig/oc beholder saa thz beste/Ther som ieg icke
kand thette her forhuerffue aff eder alle/tha befaler
ieg alting y Gudz hender/som kender alle sine/ och
haffuer alletede noye tald alle thennom som sckulle
bliffue wforuilte fra hãm oc hanss sandhz/Then sam
me Gud befaler ieg eder met alle thñm som ellseke
Gud aff ett reent hierte/nu oc emmdelig Amen Scre
ffuet y Køhenhagen/ Torsdag effter anden søndagh
y aduent/ Aar effter Christi menniskelige fødsell
MDXXX

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Til Leseren

Alle frōmelæsere ønsker ieg Hanss Tawssenn naade oc frid aff Jesu Christo

TEsse mine suar haffde ieg nu saa stilledt paa Q powels bog om messen kære fromme læsere/saa att ieg gerne ville formode oc vocte hanss gensuar/huilke han oc nw lader(emod min act oc mening)vdgaa aff prenterid̄t/oc fylle sin bog oc vnderniissinig om messen/til huilken han eskede samme suar aff mig/Och thet er oc eñ konst/som høør hām oc hāss liige til att bruge/saa att forraske eñ anden/hagde ieg vild saa taget hām mz fordeel/som han nu giør veed megh/tha kunde ieg vel lenge sidē hagde ladett mine suar vdgoit paa prenterid̄t/siden y aduent for Jwll the vore rede/før end nu hanss bog mett thñ bagklickē er nylig vdkommet.

¶ Ja gode mand/han føl vel/att han haffuer icke krafft nog til att komme frem met thz som han haffuer fore/ther fore indfører han sin klaadder oc scrifftløse squalder for sine læsere met sodan eñ bagklick/att han ther mz vil giøre mig oc mÿ genscbriffuelse affgiønstig oc wederstyggelig for sāme læsere saa ath huer scal vide/før end mine egne suar komme frem att ieg haffuer indtidt andet att fare met/end løghn klafferi/bagtale/spot blodig oc grum skiempt/skiēdl ordt oc hore sprock/forthy er ieg icke vden eñ kaad homodig tyran/eñ gantelig vanuittig daare/oc ereløss skalk ecl/att mand maa vide att thage sig vare for sodanne mine vchristelige suar/oc lade saa Q powel haffue rett/meg vforhørt/Thet er første merc-

ke paa

ke paa S./pouels aand oc høye himmeske forstand ther hanss tilhegere rose saa fast aff.

¶ Oc offuer alt/lader hã sig met sin vgudelig aand ganske skämelige bemerke/met the store skinbarlige vitterlige løgner hã lyuger mig paa/sz̃om huer from menniske scal besinde/ther vill retsindelige vdẽ vild læse beggiss vore scriffuelse/oc wed noget aff min p. dicken att sige/besyderlig thñ store skämelige oc skadelige løgn han dicter meg paa/om thet hellige høyuerdige alterss sacramente/oc fører mig saa met sin egen løgnactige dict for huer mand/som iegh skulle vare y then forgiffteligе mening oc spottelige sighe att christne menniske skulle icke vende sig noget an det y samme sacramente/end ett stycke brød oc eñ slug vin/ther sõ ieg dog børligere oc helligere haffd̃ bande screffuit oc tald om thette alder helligste sacramente/Guo til støre ære oc christne menniske meer til säuittighedz trøst/end S.pouel mz alle sophister haffue giort.

¶ Mẽ forthi ieg sagde/att thet vy see er brød oc vin tha legger hã mig ther ett(ecken)til/lige sõ ieg sculle mene ther indtbz andet att vare/end tbz samme/ Oc forthy ieg kaller sacramẽtet ett tegn/tha sigher S.pouel meg tbz paa/att ieg holder thet icke andet att wære/end ett sacramenteligt tegn/Ther som ieg haffuer dog giffuet bannõ min blote bare oc mening tilkende godt tiidt tilforn/y mitt suar til thet første capittel mett tesse blotte bare oc ord(oc ther til mz giffuer han oss sitt hellige legomme oc blod y sacramentet/icke att offre men att ade(el)mett the ord oc andre sodanne flere giffwer ieg eoch nog tilkende at ieg holder icke sacramentet for ett blott oc bart tegn allene oc indtid andett / men forsaadanit ett

tagn/som fører mett sig liige thet samme: som thett betegner/att wnder thz siunlige brød oc win anammis Jesu Christi sande legöme oc blod/met vskyldighed oc retferdighed/formiddelss troen til thz ordt som Christus haffuer hoss thz sāme sacramente bestillet/Oc paa thz ieg ville aldeliss wære aff huer mād wmistenckt/I thz L. Pouel mig y thenne maade tilleggher/tha haffuer ieg end nu her til dagss holdet alle vanlige ceremonier y messen/oc inted foruandledh enten y messeklæder/lysstendning eller sacramentens oplösstelse.

Men thette allsammen maa ieg indtet nyde hoss L Pouel/men han aff stoor medynck begreder Kiöbenhagn/att ther som han tilforn hagde sin herre oc Gud y bymet sig/ther skal ieg haffue foriaget christum alle christne mēniskis herre oc Gud/oc ladt Köbenhagen ett stycke brød oc eñ slug vin igen/hā beuiiser thz oc ennd merckelige/saa/Er thet icke Götz legöme thu seer/tha er thz icke heller Gudz legöme thu anāmer/tager thu icke thē beslutnig for fylleste tha kand hā vel beuisen mz the ny Gudz ordt/huilke hā siger att wære sandelige obenbarede/stdē Christi euāgelium er bleffuet predicket oc beskreffuet/ Er thz tig icke end nu nog beuiist/tha hör fremdelis dra belig wiisshed/Er thz icke (siger han) Gudtz legöme thu anāmer/tha haffuer thu huercken messe eller pst beboff/sagde thu/att hā fand icke rett wppaa: Eller meenthu. att hā kād icke finde paa/att indföre eñ cōsequentz/som hām löster/naar han wil met løgn och herrenskeed före eñ fattig mand fra acth oc ære/hoss Gud oc mēniske.

Thoer wore oc wel möget sodant meer at giffue tig tilkende fromme Lasere/aff L/pouels retige scriffuelse/huor erlige hā handler met mig oc mine medbrödre

brødre/Men ieg foruiiser teg til beggiss wore scriff
uelser/ther lader ieg huer redelig oc from christen mẽ
niske ware min dommere/som wil bruge redeligth
skiel oc christeligt forstandt / oc will nu mett thett
snareste wente mig then klare oc lange modscriffuel-
se oc wnderuiisning/som han saa tiidt loffuer/at scul
le snart wogaa emodt thisse mine swar/Oclade seg
thm̃ eckon komme meg snart/ieg siger thet y sand-
hed/att the sculle ware mig ganske wel komme/ och
wil Gud/att oss skeer icke(effter S.pouels willie oc
begering)forredelse eller wold/tha skal thsse sag indẽ
kort tiidt wel bliffue nogett ledtere for vlerde folck/
end hun er end nu/oc then papistiske messe skal icke
gielde nær saa mꝑget/som hun giør end nu somme
stede/wden/S/pouel haffuer anden beuiisning paa
sin messeoffring/end thet stolne ripstrapss hand saa
praalet met Som ieg vel weed.att han icke haffuer
wndertaget the ny Gudz ordt/som hannom ere oben
barede/ass then ny mꝑcke Gud/ther sidder y then
sorte kiortel/vnder hanss huitde kappe/Gudt dødhe
then samme/oc beuare oss alle for hannom / Amen
Screffuett midsommerss dag Aar tel MDXXXI

TTryckt y Mallmø wedt Oluff Wrickssi anden
dagen effter Sancte pederss och Sancte poulss
apostelerss dag Gudtz aar tusinde. femhundrede
tyuffue oc paa thet elløffte.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

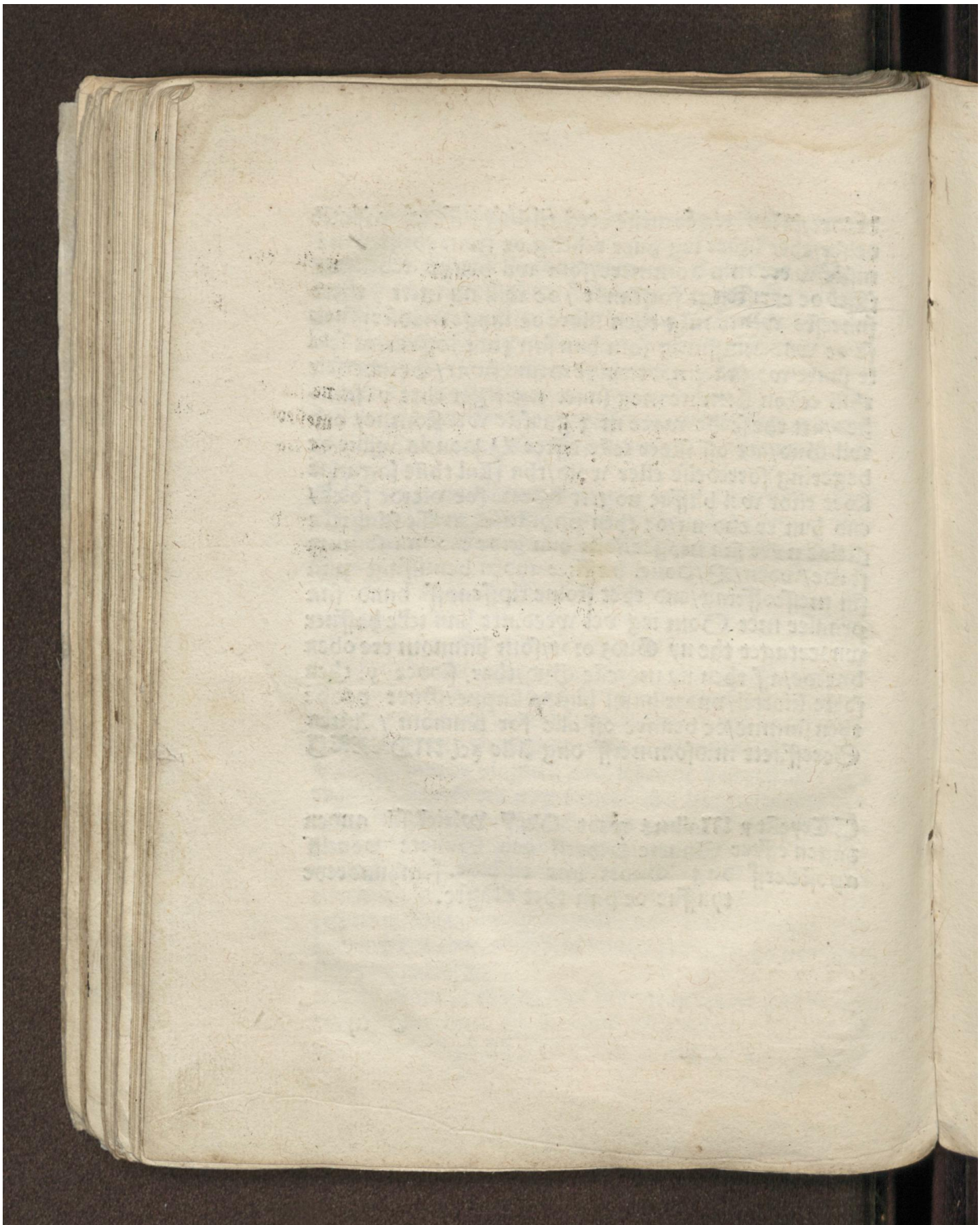

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Arma regis Danorum

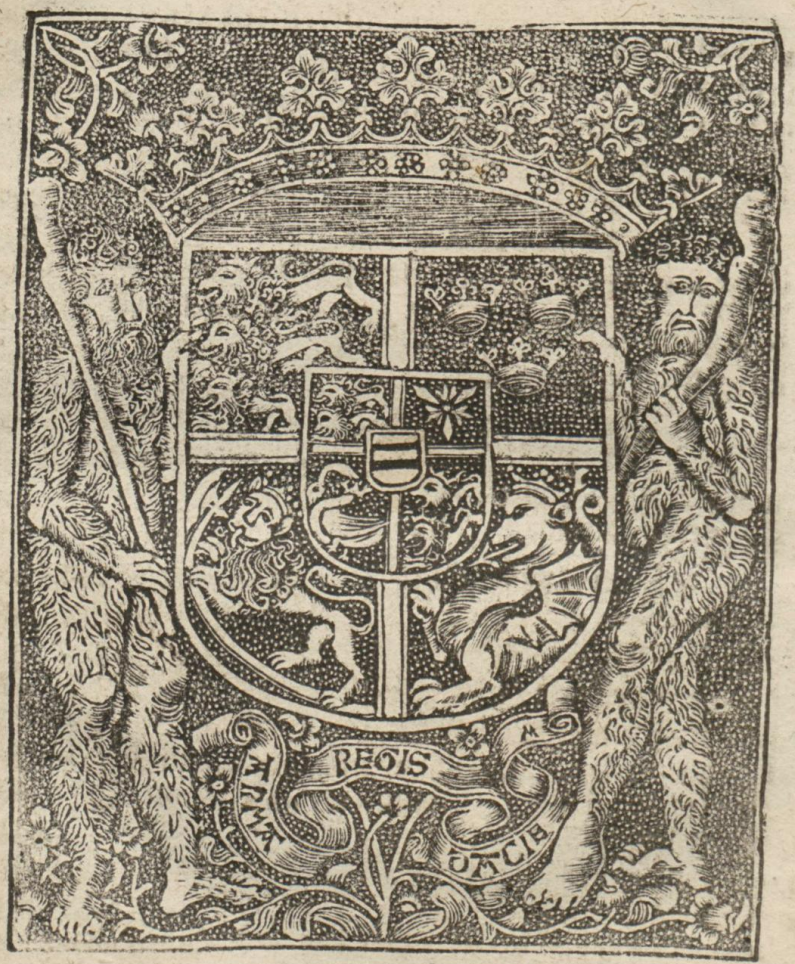

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

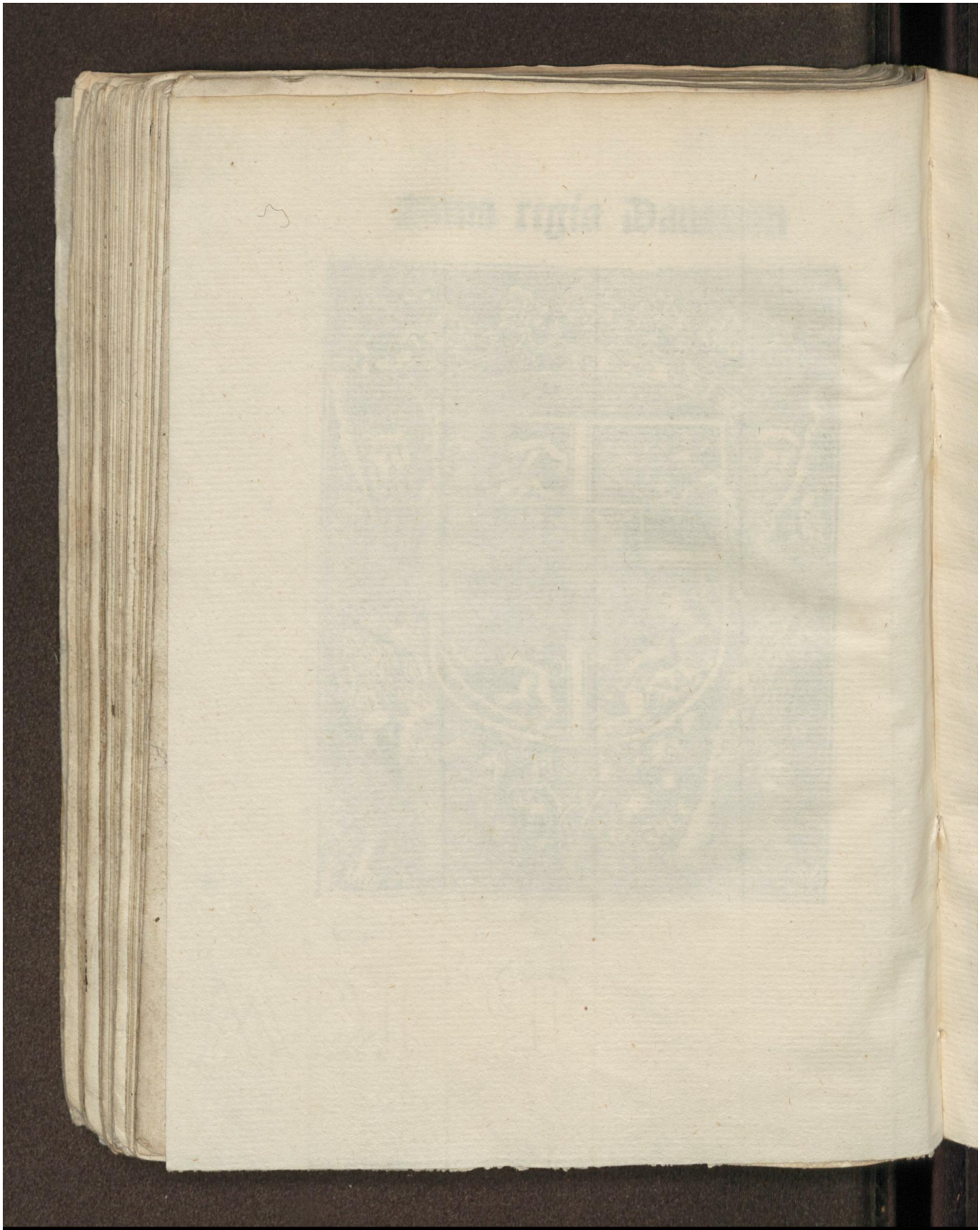

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1

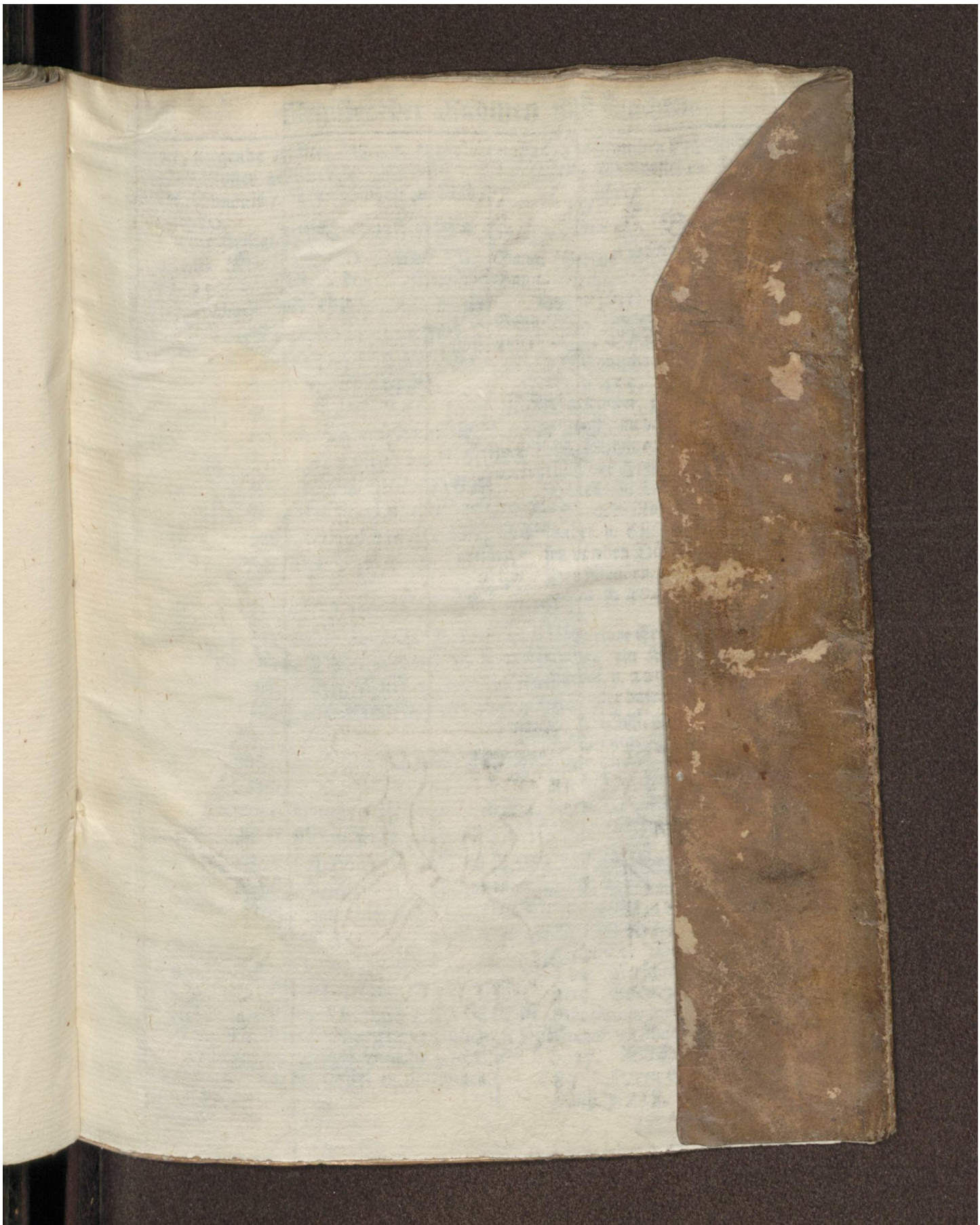

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Karen Brahe's Library, Roskilde.
Opstillet i Karen Brahes Bibliotek A.12-1